

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši ponedeljke. Mesečna naročnina: v Ljubljani Din 10 [—] , po pošti Din 12 [—] , inozemstvo Din 20 [—]	Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/l. — Telefon št. 213 Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana“ upravnništvo: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.	Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu. Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.
--	---	--

Načela in osebe.

Narodna radikalna stranka je najstarejša stranka v naši državi. Njen program, njena taktika in njen ustroj so jo okrepili in razširili v vsako pokrajino, v vsako mesto. Razvijala se je in postala tudi najmočnejša stranka v državi. Zakaj je bil razmah te stranke tako silen, zakaj je prodrla stranka že v prvem poletu vse ovire, zakaj se je zbrala pod njenim okriljem velika večina naroda? Zato, ker je Narodna radikalna stranka pozitivnega, vstvarajočega dela, stranka poštenosti, ki polaga težišče svojega delovanja na kvaliteto posameznih državljanov.

Narodna radikalna stranka se je teh svojih načel vedno držala. Kakor pa so se še v vsakem pokretu pojavile struje, ali pa tudi samo poedinci, ki so skušali iz harmoničnega dela skupnosti ustvariti zase panj, v katerem bi kakor troji v čebelnem panju živeli na račun svojih soživalcev, tako so se pojavili tudi ljudje v radikalni stranki. S hinavščino, ali pa tudi samo s predrznostjo so si znali priboriti zaupanje strankinih članov in vodilnih mož ter so skušali potem na ta ali oni način izrabiti to zaupanje in doseženi položaj v svoje osebne, dostikrat prav umazane namene. Človeku se ne vidi na prvi pogled v srce, in lepa obleka ter gladek obraz prav pogosto zakrivata notranjo umazanost, ki se gnusi vsakemu poštenjaku.

Taki zajedalci so delali vedno v stranki največjo škodo, večjo, kakor vsi politični nasprotniki. In proti takim elementom je vedno vodila Narodna radikalna stranka neizprosno boj. Dosledno je odklanjala z največjo odločnostjo vse moralno dvomljive existencije v svojih vrstah. Gotovo je, da je bil ta boj mnogokrat zelo hud, kajti drznost ravno takih moralnih propalic presega vsako mejo človeške predstave. Toda stranka načela, idealizem njenih delavcev in poštenost njenih borcev je končno vedno triumfirala. Vse, kar je bilo gnilega, se je izločilo in vrglo na smetišče, kamor je spadalo. Na ta način se je stranka očistila razširjenega okuženja, ostala je tako svetla, kakor je bila prej — le da je izšla iz vsakega boja močnejša in odpornjša.

Zlasti na političnem polju niso redki pojavi političnih propalic, ki se skušajo zrniti v ospredje, da potem živijo na škodo skupnosti. Po vojni se množe ti pojavi v še posebni meri. Mnogo je eksistenc, ki so izgubile vsak čut sramu, menjajo svoje prepričanje, kakor berač malho iz same oportunitete, in ni jih sram, pobijati danes to, kar so včeraj hvalili in posluščevali se sredstev, ki bi jih še pred malo časa najraje uničili z ognjem in žeplo.

Dasiravno so metode teh ljudi zelo prefrigate, njihovo postopanje skrito in zahrbito, vendar taki stranki, kakor je Narodna radikalna stranka, ne morejo škodovati. Stranka, ki je zdrava v svojem temelju, stranka, ki jo tvori jedro naroda, stranka, ki nima poštenja samo v svojem geslu, ampak tudi v vsem svojem delovanju, ta stranka se razvija naprej, ne uničijo je tudi najzlobnejše existencije, ki si razbijajo od njenih steh njih svoje kačje glave in izginjejo v temo, iz katere so izšle. Narodna radikalna stranka je stranka življenja in svetlobe.

ČEŠKOSLOVAŠKI INDUSTRIJCI V NOVM SADU.

Novi Sad, 10. oktobra. (Z) Včeraj popoldne ob 5. uri so dopotovali češkoslovaški industrijci v Novi Sad, kjer so bili na postaji slovesno sprejeti. Ljudstvo jih je svečano pozdravilo, na kar so posetili takoj češka skladišča na postaji. Ob 6. uri so posetili Srbsko Matico, a ob 7. uri so imeli konferenco z našimi gospodarskimi krogi. Goste je pozdravil g. Žarko Stefanović. Vsi govorniki so naglašali potrebo, za večje trgovinsko zblizanje.

Avdijence.

Beograd, 10. oktobra. (B) Pomočnika ministra za zunanje posle Pantu Gavrilovića je posetil danes grški poslanik Mavrudis. Prosil je za podatke o podrobnostih programa glede prestolonaslednikovega krsta. Razen tega sta posetila Gavrilovića holandski in italijanski poslanik. Italijanski poslanik Summonte se je razgovarjal z njim o pregovorih med našo in italijansko vlado glede reškega vprašanja.

Narodna skupščina.

Zakon o taksah sprejet v podrobni razpravi.

Beograd, 10. oktobra. (Z) Na Današnji seji narodne skupščine, ki se je otvorila ob 9. uri popoldne, se je začela podrobna razprava o zakonskem predlogu o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o taksah. K čl. 1. govorili so proti narodni poslanci g. Vesenjak, Janez Strcin, dr. Hrasnica in Ceda Borisavljević, dočim je radikalni poslanec g. Mita Dimitrijević zahteval neke izpremembe odredb posameznih taks. Nato je bila debata o tem členu končana. Besedo je dobil najprej poročevalec manjšine g. Svetislav Popović, ki je zahteval spremembo posameznih taks, za njim je govoril poročevalec večine g. Vlakjo Kosić, ki je sprejel samo spremembe, katere je predlagal g. Mita Dimitrijević in se je s tem strinjal tudi ministar. Prvi člen je bil sprejet z glasovanjem. Nato je izjavil predsednik narodne skupščine, da je predložen zakonski predlog o izpremembah in dopolnitvah zakona o trošarinah, glede katerega je finančni minister g. dr. Stojadinović zaprosil, da se mu prizna nujnost, kar je skupščina z večino glasov storila. Ob 12. uri se je seja zaključila, prihodnja pa je bila napovedana za 4. uro popoldne.

Beograd, 10. oktobra. (B) Na popoldanski seji narodne skupščine, ki se je začela ob 4. uri, je dobil besedo narodni poslanec Stanovnik (kler.), ki je govoril splošno glede posameznih členov zakona o taksah. Drugi govornik je bil demokrat g. Joca Stanković. Nato je kritikoval g. dr. Hrasnica čl., ki govori o taksah za potrditev trgovskih knjig. Nato se je dotaknil čl., ki se nanaša na takso pri raznih zbirkah in v pravosodnem postopanju, ki vsled svoje višine ovirajo siromašne ljudi pri do svojih pravic. Demokratiški poslanec g. Agatonović je kritikoval čl., ki govori o taksah za univ. diplome, kakor tudi za srednješolska izpričevala. Nato je dobil besedo g. Mita Dimitrijević, ki je prečital neke predloge, po katerih bi se naj spremenili posamezni členi zakona. Nato je govoril g. Vlakjo Kosić izjavljajoč, da osvojuje nekatere predloge g. Dimitrijevića, na kar govorita poročevalec večine g. Kosić in manjšine g. Popović. Nato je dobil besedo g. Boža Maksimović (radik.), ki predlaga neke izpremembe v čl. 4 glede pobiranja posebne takse za Beograd. Njegov predlog je sprejel poročevalec večine in tudi ministar financ g. dr. Stojadinović. Nato čita poročevalec stran za stran, katere se izglasuje z vstajanjem po-

slancev. Po končanem glasovanju je dobil besedo demokrat g. Ljuba Davidović, ki je izjavil v imenu svojega kluba, ter klerikalnega in muslimanskega kluba, da zapišajo sejo, ker njihovi predlogi glede sprememb v zakonu niso bili sprejeti. Nato člani teh klubov zapuste sejo. V skupščinski dvorani ostane le demokrat dr. Sečurov, od klerikalcev Žebot in demokratiški disident Trajko Arsić. Nato kliče tajnik Kobasica poslance za poimensko glasovanje. Demokratiški poslanci pridejo za ta čas v novinarsko ložo, muslimani pa na galerijo in poslušajo klicanje imen. Po končanem klicanju imen objavlja predsednik g. Ljuba Jovanović, da je glasovalo skupno 115 poslancev in sicer 112 za, a proti 3. Proti so glasovali Trajko Arsić, Nikola Trajković in dr. Sečurov. Predsednik skupščine g. Ljuba Jovanović objavlja, da je zakon sprejet in zaključil sejo ob 7. uri 10 minut, prihodnje napove za jutri ob 9. uri z dnevnim redom: interpelacija g. Davidovića in dr. na ministra notranjih del o občinskih volitvah.

ZAKON O SODNIKIH.

Beograd, 10. oktobra. (B) Odbor za proučevanje predloga ministra pravde o zakonodajnem tolmačenju čl. 30 zakona o sodnikih iz leta 1911. je končal svoje delo in predložil narodni skupščini. Na eni od prihodnjih sej bodočega zasedanja, bo tozadevno poročilo prišlo na dnevni red.

Prazna nade.

Beograd, 10. oktobra. (Z) »Tribuna« piše: Vedno bolj se opažajo simptomi, ki kažejo na to, da se vodio med šefi opozicije neka pogajanja. Kakor izgleda, sta voditelja te grupacije znana nasprotnika radikalov gg. Ljuba Davidović in dr. Korošec. Opozicija se nadeja, da se ji bo posrečilo spraviti vlado v manjšino začetkom jesenskega zasedanja in polaga zato največjo nado v grupo Rankovića in na prihod Radicevcev. Kar se tiče prvega, je to prazna nada, ker Ranković ne bi mogel razdvojiti radikalnega kluba, tudi če bi to hotel, ker z njim bi bila le dva ali trije poslanci in še to samo v gotovih vprašanjih. Druga nada je ravnotako prazna, ker Radicević gotovo ne bodo prišli v Beograd. Vendar pa bi združena in homogena opozicija pod pametnim vodstvom (kar pa se ne more trditi) mogla znatno zmanjšati zakonodajno delo.

Naši odnošaji z Bolgarsko.

Bolgarski poslanik pri Nj. Vel. kralju.

Beograd, 10. oktobra. (B) Danes popoldne se je izvršil na dvoru ceremonij predaje akreditivnih pism Nj. Vel. kralju od strani bolgarskega poslanika Vakarevkega. Popoldne je prišel g. Vakarevski v spremstvu sekretarja Minčeva na dvor, kjer je bila pri vходу postavljena častna četa kraljeve garde. V dvor ga je uvedel dvorni

maršal g. Damjanović, prisostvovali pa so kraljev adjutant general Hadžić, admiral Prica in načelnik Čohadžić in g. Ubla, protokolista ministristva zunanjih del. G. Vakarevski je izročil Nj. Vel. kralju Aleksandru svoja akreditivna pisma, nato se je kralj podal z njim v salon in ostal z njim v daljšem razgovoru do 1. ure. Izročitev akreditivnih pism se je izvršila brez kakih govorov.

MEDICINSKA IN TEOLOŠKA FAKULTETA V LJUBLJANI.

Beograd, 10. oktobra. (Z) Po včerajšnji seji radikalnega kluba je ministrski predsednik Pašić sprejel poslanca dr. Antona Korošca, ki je protestiral, da novi finančni zakon določa, da more minister za prosveto ukiniti pravoslavno fakulteto v Zagrebu ter medicinsko in teološko fakulteto v Ljubljani. Ministrski predsednik Pašić je izjavil, da bo to stvar preiskal. Isto sta izjavila dr. Korošcu ministra Vujičić in Janjić.

Samoupravne mestne županije.

Beograd, 10. oktobra. (B) Minister notranjih del g. Vujičić je na osnovno vladnega sklepa izdelal zakonski načrt o mestnih samoupravah. Po tem predlogu bodo imele svoje mestne županije mesta Beograd, Zagreb in Ljubljana, ki bodo imele pravico suspendirati občinske uprave in postavljati začasne člane uprave s tem, da se v roku treh mesecev izvršijo volitve nove uprave. Oblast mestnih županov se razteza tudi na občine, ki pripadajo dotičnemu okrožju, v katerem se nahaja mesto.

NOVO INOZEMSKO POSOJILO.

Beograd, 10. oktobra. (B) »Preporod« piše: Kakor se doznava iz merodajnih krogov, je dosegel g. dr. Janković, prometni minister, v Parizu velik uspeh v vprašanju sklepa velikega inozemskega posojila. G. dr. Janković se povrne koncem tega tedna v Beograd, pri kateri priliki bo vladi podrobno poročal o svojem potovanju in uspehu. Po neki vesti iz vladnih krogov je obstajala mislija g. dr. Jankovića v pripravljanju terena za zaključne novega posojila, ki bi nadomestilo dolarsko posojilo, tako da bi se z novim posojilom likvidiralo dolarsko posojilo. V ostalem pa bi se uporabilo za zgradbo jadranske proge, kar bo gotovo mnogo dragocenejše investiranje, nego dosedanje neproduktivno trošenje.

NOVI 100DINARSKI BANKOVCI

Beograd, 10. oktobra. (Z) Finančni minister je naročil novo emisijo stodinarskih bankovcev izdelanih v Franciji, to pa z ozirom na veliko število falsifikatov. Velika važnost se polaga pri novih bankovcih na tehnično izdelavo. Zamenjal se bo denar takoj, ko dosepe.

Razmere v Nemčiji.

Za obnovitev dela v Poruhrju.

Pariz, 10. oktobra. »Agence Havas« javlja: Nemški upravnik poslov je danes predpoldne izrazil ministrskemu predsedniku Poincareju željo nemške vlade, da bi se udeležila pogajanj o vzpostavitvi dela in dobav premoga v Poruhrju ter o postavitvi mešane komisije, v kateri bi bile Francija, Belgija in Nemčija v enaki meri zastopane. Je dovolj vzroka za domnevo, da je ministrski predsednik Poincare odklonil to zahtevo. Zastopniki zaveznikov so razpravljali o tem vprašanju na licu mesta s krajevnimi oblastmi zasedenega ozemlja. Ti razgovori so imeli pozitiven uspeh in so dovedli do sklenitve provizornega dogovora s skupino Otto Wolf. Ako bi se k pogajanjem pristopili delegati iz Berlina, bi to rešitev le zavlačevalo. Ne zdi se, da bi bil nemški upravnik poslov govoril o morebitni obnovi splošnih pogajanj med Nemčijo in med zavezniki glede ureditve reparacijskega vprašanja. Kar se tiče popolne efektivne opustitve pasivnega odpora, bo morala Nemčija svoje predloge staviti reparacijski komisiji ali pa vladam zaveznikov. Z ureditvijo tega vprašanja se bo bavila reparacijska komisija, ki ji je poverjena izvedba versailske pogodbe.

Pariz, 10. oktobra. Francoska vlada je predložila reparacijski komisiji besedilo prvega dogovora o stvarnih dobavah, ki je bil sklenjen med inženirsko komisijo in Wolfovo skupino. (W)

Essen, 10. oktobra. V ruhrskih rudnikih je nabit razglas, da se začasno velja dosedanj delovni čas, ker so vlada in organizacije zavzele stališče proti izvedbi takojšnjega podaljšanja delovnega časa in se v tej stvari vrše pogajanja. (W)

Iz parlamenta.

Berlin, 10. oktobra. (K) Državni zbor je sprejel v vseh treh čitanjih četrti naknadni kredit za leto 1923, ki bi se naj kril s posojili iz državnih zakladnicami v znesku 578.000 bilijonov. Od tega zneska je določeno 30.000 bilijonov za dobavo zalog žita, ki je potreben za kruh. Istotako je bil sprejet predlog centra, da se vrše plačila za

javne delovne in dobavne pogodbe v plačilnih sredstvih stalne vrednosti, v posojilih v zlatu ali v dolarskih zakladnicah ali pa v vplačilih na konto stalne vrednosti. Ko so bile rešene nadaljnje manjše predloge, je bila seja odgodena na jutri. Jutri bo tretje posvetovanje o pooblastilnem zakonu.

Berlin, 10. oktobra. (K) Na današnji seji deželnega zbora je prišlo do izredno ostrih spopadov ministrskega predsednika Braunsza z nemškimi nacionalci, ko je v svojih izjavah med drugim rekel: Z nemško-nacionalnimi govori ljudstvu v Porenju in Poruhrju ne bo pomagano. Skušati mu moramo pomagati v okviru naše finančne moči. Mi ga nismo prej pustili na cedilu in ne mislimo tudi v bodoče na to. V nadaljnjem poteku se je sprejel deželni zbor proti glasovom nemških nacionalcev in komunistov zaupnico vlad. Komunistični predlog, da se Stinnes aretirira in da se razveljavijo navedbe o izjemnem stanju, je bil odklonjen proti glasovom predlagateljev.

Berlin, 10. oktobra. (K) Kakot poročja »Lokalanzeiger« je bil dovoljen državi izreden kredit, ki sicer ni čezmerno visok, vendar pa tako izdaten, da se iz tega more sklepati na raztočo kreditno zmoglost Nemčije.

Berlin, 10. oktobra. (K) Kakot poročajo listi, so cene živilom v tržnicah in skladiščih danes zopet močno narasle. Mast je bila danes za 100 milijonov dražja. Kruh stane v prosti prodaji od jutri naprej 110 milijonov mark. Povod za to je dala cena moke, ki je včeraj narasla za več ko tri milijarde mark za 100 kilogramov.

Berlin, 10. oktobra. (Od 13. oktobra naprej se določi ključ za železniški tarif v osebnem prometu s 120.000. v blagovnem prometu pa s 350.000. Pri tem povišanju pa še ni upoštevana zadnja znatna devalvacija denarja. (W)

Vratislava, 10. oktobra. Danes je bilo tukaj večje število komunistov aretiranih, med temi člani okrajnega vodstva Šlezije KPD ter uredniško osebje in uslužbenstvo lista »Schlesische Arbeiterzeitung«. Aretacija je v zvezi z komunistično propagando za sestavo delavske in kmečke vlade v Nemčiji. (W)

MADŽARSKI KATOLIŠKI KONGRES.

Budimpešta, 10. oktobra. (B) Povodom katoliškega kongresa naglašja »Nemzetujsag« v uvodnem članku, da sta katolicizem in habsburška dinastija ohranjevala integriteto Madžarske in povdarja, da mora Madžarska, ako želi dobiti nazaj svoje izgubljene dele dati katolicizmu tako ulogo, kakršno je igral za časa, ko je bil madžarski narod na vrhuncu svoje slave in veličine in da se mora Madžarska udati dinastični ideji, ki danes edina izraža edinstvo in nedeljivost države krone sv. Štefana.

VATIKAN IN PALESTINA.

Pariz, 10. oktobra. (D) Neka rimska agencija poroča, da je uvedel Vatikan živahno akcijo glede palestinskega vprašanja. V zvezi s tem vprašanjem je dospel v Rim švicarski apostolski nuncij monsignor Magliosse, ki bo dobil v Vatikanu natančna navodila v svrhu sporočitve Društva narodov.

NOVA KITAJSKA USTAVA.

Peking, 10. oktobra. (Reuter.) Parlament je sprejel novo ustavo. Posvetovanje o načrtu je trajalo v celen 12 let.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 10. oktobra. (Uradno.) Lahke zboljšanje, splošni značaj vremena bo trajal še nadalje.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: »Azazel«, Red D.
Opera: »Seviljski brivci«. Gostovanje ge. Wesel Polla. Red A.
Kino Matica: »Katjuša Maslova«. Lya Mara.
Kino Ideal: »Krilati konjeniki«. IV. del.
Kino Tivoli: »Jezdec brez glave«. III. del.
Nočna lekarniška služba v Ljubljani:
Tekoči teden: lekarna Trnkoczy na Mestnem trgu in Ramor pri glavnem kolodvoru.

Usoda koroških Slovencev.

K tretji obletnici koroškega plebiscita.
(Konec.)

Za pravni položaj slovenskega jezika in Slovencev na Koroškem je važen 66. člen V. odd. senžermenske mirovne pogodbe. Ta člen slovi dobesedno takole: Vsi avstrijski državljani brez razlike rase, jezika ali vere so pred zakonom enakopravni in uživajo iste državljanske in politične pravice. Nobenemu avstrijskemu državljanu se ne sme omejevati svoboda uporaba njegovega jezika v privatnem, poslovnem, verskem, častniškem ali kakem drugem oziru, tako tudi ne na javnih zborovanjih. Nenemško govoreči državljani morajo dobiti tudi primerne olajšave pri razlaganju svojega jezika pred sodiščem, in sicer v govoru in pisavi.

V Sloveniji se Nemci popolnoma ne-ovirano privatno, kakor javno pri vseh različnih uradih smejo in morejo posluževati svojega materinega jezika. Na kolodvorih dobe z vso prijaznostjo na nemško zahtevo vozni listek in morebitne informacije v nemškem jeziku. Pri vseh uradih, bodisi političnih, sodnih ali poštnih, slovenski uradniki z vso spoštljivostjo »kramljajo« z njimi nemško, tudi marsikdaj v slučajih, ko dobro vedo, da ta »Nemec« ne le dobro zna govoriti slovenski, ampak da je sploh Slovenec, ki pa se radi svojega »nemškega mišljenja« noče posluževati svojega materinega jezika. Ako se v Sloveniji po možnosti zbiranje odpadniškega življa omejuje ali zabranjuje, je to popolnoma pravilno in tudi ni proti duhu senžermenske pogodbe, kajti odpadništvo ni moralno in nemoralno, v tem slučaju »nemškutarstvo«, je treba zatreti, saj je to povrh še protidržaven element, ravno za to, ker je protinaroden. Na drugi strani pa senžermenska pogodba nikjer ne govori o zaščiti narodnih, tujerodnih menščin.

Ce pa pogledamo med naše brate na Koroškem, vidimo, da se avstrijske oblasti navedenih določil o zaščiti narodne manjšine ne držijo, da jih celo vedoma po svojih organih prezirajo. Narodni koroški Slovenec pred koroškim sodiščem in pred zakonci, sploši z Nemcem ali nemškutarjem ni enakovreden. Koroški sodniki, zlasti oni v nekdanji plebiscitni coni A, presodijo prej, ali je stranka nemška ali slovenska, po tem šele — razsodijo. Pripetilo se je, da je sodnik med obravnavo vprašal stranko, kako je pri plebiscitu glasovala in da je potem z razsodbo takoj bil na jasnem. Svobodna uporaba materinega jezika se koroškim narodnim Slovincem povsod omejuje, na cest, v gostilni, na pošti, na vseh uradih. Zahteval na kolodvoru vozni list v slovenskem jeziku, pa dobijo namesto listka z batino po glavi. Uradniki in učitelji, pa tudi večina duhovnikov, ki služujejo med koroškimi Slovenci, ne zna govoriti slovensko. Pa tudi tisti, ki zna, nečesto govoriti s slovenskim kmetom v njegovem materinem jeziku, in ga povsod silijo, da »loni« nemščino, drugače nič ne opravi in ga zapode.

V 62. členu odd. V. senžermenske pogodbe se je Avstrija zavezala, da bo vse določbe tega poglavja, ki govorijo o varstvu narodnih manjšin, priznala kot osnovne državne zakone in da nobena postava, nobena naredba in no-

beno uradno poslovanje ne bo veljalo več kakor te določbe o zaščiti narodnih manjšin.

Toda vse te določbe so do sedaj tako avstrijske državne, kakor koroške deželne oblasti same ali po svojih organih teptale z nogami. Koroški Slovenci so brez slovenskih šol. Inteligenca koroških Slovencev, učitelji, duhovniki, uradniki, profesorji, odvetniki, vsi so morali zapustiti svojo domovino in so bili na svoji rodni grudi oropani domovinske pravice. Ako se kdo izmed njih hoče vrniti v kraj, kjer ima vse svoje sorodnike in kjer se dvigajo grobovi njegovih prednikov, mu v Celovcu ne dajo dovoljenja. Zavedni koroški Slovenci so na Koroškem pred zakonom avstrijski državljani druge vrste, zanje veljajo posebni predpisi, izdani od zloglasnega »Heimatsdienst«.

Ako si predočimo hitri potek germanizacije koroških Slovencev v zadnjih 70. letih in upoštevamo, da se sedaj kot neznatna narodna manjšina nahajajo v popolnem brezpravju in v popolnoma neenakem boju z dednim sovražnikom, da so brez šol, brez izvežbanih voditeljev, brez inteligence, v žalostnejšem položaju kakor kedaj prej, potem si lahko mislimo, kaka usoda jih čaka.

Zato pa je treba energičnega koraka. Možatim besedam g. zunanega ministra morajo slediti enaka dejanja, toda ne samo, kar se tiče šolstva. Po mednarodni komisiji naj se dožene, ali je Avstrija, odkar je v jeseni l. 1920 prevzela upravo plebiscitne cone A na Koroškem, do sedaj izpolnjevala določila senžermenske pogodbe glede zaščite koroških Slovencev ali ne. Ako se dožene, da ne, potem se mora uprava tega ozemlja izročiti — drugim rokam. Ali to, ali represalije, z lepa se pri koroških Nemcih nič ne opravi.

Znani trobilec in duševni vodja zloglasnega »Heimatsdienst« na Koroškem, nemškutarski učitelj Perkovič je v knjigi »Heimat in Not« izšla l. 1921 zelo odkrito celemu svetu povedal, kaj nameravajo Nemci z našimi brati na Koroškem in kako hočejo z njimi postopati. Takole pravi med drugim:

»Deželni grof, bodi trdi! V postopanju s koroškimi Slovenci oblasti ne smejo imeti nobenega obzira, nobenega prizanašanja. Ako bodo pri tem posamezne osebe hudo prizadete, se na to ni treba ozirati. Ne toleranca, ampak brezobzirnost napram voditeljem koroških Slovencev je edinole na mestu. Strogo je treba paziti na to, da si noben Slovenec ne pridobi domovinske pravice ali posestva na Koroškem. Za to naj se sestavi posebna komisija. Slovenci, ki ni nemškega mišljenja in za to deželi navaren, naj se vzame domovinska pravica. Vprašanje šole in cerkve, učiteljev in duhovnikov se mora rešiti z neizprosno odločnostjo. Zlasti z ozirom na plebiscit treba je napram voditeljem koroških Slovencev takoj pričeti z delom maščevanja. Enkrat za vselej se je treba iznebiti onih, ki so skrunili svetli mir svoje domovine. Napram tem nobenega prizanašanja, samo zaničevanje in brezobziren obračun.«

K tem nadvse odkritostnim besedam pač ni treba ničesar pridejati.

še v tem boju in ne dobe niti enega postanka, bodo zopet rekli gotovi Klepci, da je vse zgubljeno. Postajamo torej rajši idealne rodoljube Sokola pred 60. leti in ne vrzimo puške v koruzo po 3 letih plebiscita, ker še nimamo vidnega uspeha.

Ideja osvobojenja vaših zaslužjenih bratov naj živi in naj nas oživlja in to bo blagor nam in našim bratom. Spominjajte se jih danes in naše lepe slovenske domovine. Jaz pa želim še danes, da bi več ne srečal Petra Klepca!

Po tem govoru, ki je bil navdušeno sprejet, je podal g. Mahkota kratko zgodovino o dogodkih koroškega plebiscita. — Nato je predložil govoznik več zgodovinskih krajev slovenske koroške s primernimi zgodovinskimi in krajevnimi pojasnili, pri čemer pa je bil prekrnjen, ker se je pokvaril skeoptikon.

Prireditve je bila zanimiva in je bila dvorana nabito polna občinstva vseh slojev.

Pismo iz Grške.

Od našega stalnega dopisnika.

I. M. D. — 6. Atene, v začetku okt.

Volilna kampanja se je pričela v pravem pomenu besede. Lahko si je misliti, da je to cvetka posebne vrste, vzrasla v morem, vzduljenem ozračju, ki ga zapuša vsak nenadni pronunciameto. Bivši ministrski predsednik Zaimis se je odtegnil političnemu življenju in časopisi srednje linije izjavljajo odkrito, da je in abstinenca za Grško skoro usodna. Gospod Zaimis je dozdnevno človek, ki ima na vseh straneh svoje simpatije. Mož spada med one umerjene politike, ki so znali vedno s taktom reševati velika vprašanja in to mu je priborilo ugled in vsestransko spoštovanje. Eden izmed tukajšnjih listov je celo izrazil mnenje, da bi bil edinole Zaimis v stanju, ustvariti srečnejšo orientacijo, dovoljujočo vsem elementom, ki vodijo jalovo borbo, grupacijo okoli ene same zastave. Razlog za to abstinenca je treba iskati v nezadovoljstvu g. Zaimisa z vladno reformo volilnega sistema. Zlasti se bori g. Zaimis proti olajšavam, ki jih predvideva zakon za oficirje, bodisi kar se tiče njihove aktivne volilne pravice, kakor tudi oficirskih kandidatur, o katerih se pač ve, s kakimi sredstvi se bodo uveljavljale. Mož je mišljenja, da ima vsak državljan brez razlike razreda ali staleža pravico, udeleževati se v volilni kampanji in kandidaciji. To pa ne velja za uradnike in oficirje, ki ne morejo aktivno in pasivno sodelovati v volilnem boju dokler ne položijo svojih mest v administraciji in vojski. Vlada je namreč dovolila oficirjem kandidacijo, ne da bi se jim bilo treba istočasno odreči položajem, obenem pa jim je dala v ta namen tromesečni dopust, na katerem sprejemajo polne plače. Proti temu je vstal g. Zaimis z motivacijo, da je to nedopustno in nelegalno. Abstinenca g. Zaimisa bo imela slabe posledice. Simboliziral je politiko narodnega ravnotežja, koncentracije in zblizanja strank. Njegova vladavina bi gotovo jamčila za pacifično povzdigo dežele v cilju ekonomskih in socialne ravnopravnosti. Njegova abstinenca prepušča stranke v stanju nemiroljivosti. Da se bo sedaj strankarska borba razvila do skrajnosti, je jasno kot beli dan.

Venizelst so razvili sedaj v Atenah zelo čudno akcijo. Sicer jim je znano, da g. Zaimis ne želi stopiti v volilno borbo, vendar pa hočejo postaviti njegovo kandidacijo ne samo v Atenah, marveč tudi na deželi. Prepričani so, da je samo g. Zaimis v stanju, sestaviti po volitvah širšo koncentracijsko vladno. Polkovnik Gonatas, šef revolucionarnega odbora, je te dni izjavil, da je računati v čim prejšnjem času z likvidacijo sedanjega revolucionarnega stanja. Kakor v Bolgarski, tako se je pojavila tudi med grškimi revolucionarji želja po ustanovitvi neke vrste nacionalnega bloka. Kar se se izcimilo na Bolgarskem pod firmo »Narodni zbor«, to naj bi se na Grškem strnilo kot nekaka »stranka rešitev«. To stranko naj bi po mišljenju omenjenega polkovnika sestavil revolucionarni odbor. Do definitivnih sklepov v tem pogledu še ni prišlo, in kakor kažejo vsa znamenja, bodo tudi volitve preložili do 1. decembra.

Pred par dnevi je ugotovil tukajšnji list »Embros« moralni uspeh Grške v konfliktu z Italijo. Stvarnost sama je pritisnila na intimne želje, ki jih je gojila gospoda v palači Chigi, misleč, da se bo dala okupacija Krfa pred svetovnim forumom razpravljati samo v ozkem, že v naprej določenem okvirju. Grška vlada je znala zainteresirati za to vprašanje ves svet in temu dejstvu se je zahvaliti, da g. Mussolini ni mogel s Krfo tretirati Reke. Da je ta zunanepolitična poteza znatno utrdila položaj vlade, je pač brez dvoma. Tako beleži tudi mala Grška svoj uspeh, čeprav jo tarejo na znotraj velike skrbi. Gospod Mussolini se svoje »zmage« v Sredozemskem morju najbrže ne veseli bogve kako pristrano. Včasih ima tudi rimska diplomacija svojega mačka...

Gospod Stefanović in „Orjuna“.

Nismo se malo začudili, ko smo opazili, da sta postala ljubljanska »Orjuna« in g. Stefanović najboljša prijatelja. Tako dobra prijatelja, da je priobčila »Orjuna« vse gmusnosti, ki si jih je dovolil g. Stefanović napram različnim funkcionarjem.

Čudimo se, da je nasledlo uredništvo »Orjuna« temu človeku. Ljudje okrog »Orjuna« so v svoji lahkovernosti pač verjeli, da pomagajo dobremu delu — niso pa se zavedali, da so tisti trenutek, ko so dali prostora Stefanovićevim izpadom, postali orodje tega megalomana, orodje, ki bi naj mu pomagalo na vrh. G. Stefanović hoče biti edina odločujoča osebnost v Sloveniji! Ker se mu to ni posrečilo z lepa, se je pač poslužil obrekovanja in intrig.

Da pa bodo gospodje okrog »Orjuna« vedeli, da se jih je poslužil v doseg svojih namenov človek, ki ima o njih vse drugačno mnenje, kakor pa je morda pravil njim, evo par izveščkov radi skrajno vsebine nepriobčenega Stefanovičevega članka.

Članek najprej citira nekatere določbe programa »Orjuna«. Nato pa nadaljuje:

»V svojem (mišljenju) po demokraciji (Ur.) poblazenemu strahu, da ne bodo nikdar več sedeli na državni oblasti, se poslužujejo vseh sredstev in tako so tudi posegli po »Orjunu«, ne da bi v svojem umazanem partizanstvu prizanesli vsaj najdražjemu posebinega naroda — njemu mladini!

Njihov cilj je bil, prikleniti »Orjuna« moralno in finančno na svoje vrste in da ta načrt tudi izvedejo, so izdali sledeče ukrepe:

1. Izdali so ustmeni nalog vsem svojim organizacijam in pristajam, da takoj stopijo v »Orjuna«.

2. Izdali so ustmeni nalog vsem svojim pristajam, da se celo gibanje, kakor tudi njegovo glasilo »Orjuna«, finančno podpira, da mora biti vsak naročnik »Orjuna« in oglašati v njej inserate.

3. Dali tudi sami okroglo vsoto indirektno »Orjunu«.

4. Delegirali svoje ljudi, katere so držali potem služb materialno in svojih kleščah, v društvene forume »Orjuna«. (Dr. Kukovec svoje koncepte in plačane urednike »Tabora« v Mariboru itd.)

5. Delegirali soprog... (radi skrajne žaljivosti črtalo uredništvo...)

6. Izdali direktive, da se vseh prireditelj »Orjuna« udeležijo vodstvo stranke oficijelno s svojimi soprogami. (Kot podkrepijo navajam samo en slučaj, svečanega komerza »Orjuna« v Sloveniji, v restavraciji »Zvezda«, katere se je oficijelno udeležil profesor Breznik in drugi odlični demokratski voditelji.)

Zločinci.

Dobro vedo, da so ti načini v stanju pritegniti le vodstvo »Orjuna« v njihove roke in da posloji še vedno opasnost, da bi znale orjunske mase spregledati njihov

umazan načrt, ki je protiven programu omladinske organizacije, katere si je zahtevala strogo strankarsko nezavisnost, so iskali demokratije novih potov, s katerimi so hoteli vreči v mase požrtovalne omladine, kjer z denarjem ne morejo nič opraviti, jezo in srd na vse ostale stranke, da jih tako ozko priklenejo borbene na sebe, da jih upotrebiijo potem kot žrtve proti ostalim strankam.

Bilo je torej potrebno, da omladina trpi, da se preganja, da potem postane slepo orodje v kriminalno-patoloških židovskih rokah, v borbi proti legalnim predstavnikom oblasti in kar je najvažnejše, radikalom Hribarju in dr. Lukanu.

V to svrhu so incenirali potom svojih zaupnikov in plačanih agentov v »Orjuna«:

1. Celjsko afero proti Nemcem.

2. Mariborsko afero proti klerikalcem.

3. Ptujsko afero proti Nemcem.

Tako je bilo torej pred par tedni Stefanovičovo mnenje o »Orjunu«. In danes?

Ne oziraje se na jedno Stefanovičevih trditve pred nekaj tedni in na njegovo taktiko danes, se začudeni vprašamo: Kako se more pošten človek poslužiti takega sredstva? Najprej očitati vodstvu Orjuna, da je kupljeno od demokratov, potem pa se iste organizacije poslužiti proti istim osobam, o katerih je malo poprej pisal, da jih napada »Orjuna« le, ker to zahtevajo demokracije, le, ker bi gotovi ljudje radi prišli zopet do oblasti. Kako moralno kvalifikacijo zasluži gospod Stefanović, ki se poslužuje v svoje osebne namene pokreta, katerega je malo poprej priklinal, češ, da je v rokah kupljenih in prodanih ljudi?

To kvalifikacijo naj osvetli sledeči odstavek:

»Eto, to so številni prijemljivi dokazi, iz katerih je jasno razvidno, da je vodstvo »Orjuna« popolnoma v kleščah demokratske stranke, katere vodi pod njeno krinko borbo proti radikalom in vsem ostalim strankam Slovenije...«

»Vodstvo »Orjuna« ne samo, da je ono vsled svoje kratkovidnosti in plitkosti eksponent demokratske stranke in da kot tako krši osnovni princip svojega programa, ono tudi ne razume ideologije svojega lastnega programa in njegove globoko začrtane taktike...«

»Orjunske mase so vse to spregledale in razumno je, da vlada v vodstvu samem razdor in da Orjunske mase danes nimajo več poverenja v demokratske eksponente, ki jih hočejo izigravati kot žrtve svoje propadle in onemogle partizanske politike...«

In tako dalje!

Gospodje iz uredništva »Orjuna« naj vprašajo danes g. Stefanoviča, ali je še tega mnenja — zakaj ga je izpremenil. Pravilen odgovor bi bil: G. Stefanović ima prepričanje, kakor mu pač bolje kaže.

Da je res tako, bomo dokazali v prihodnjih dneh.

Konferenca dominijonov.

Enotnost britanskega imperija.

Prošli teden se je otvorila v Londonu pod predsedstvom g. Baldwinovega imperijska konferenca, to se pravi skupščina zastopnikov Velike Britanije in dominijonov.

Britanski imperij obsega petino zemeljske površine in četrtno živčnega človeštva. Če pomislimo na razdaljo, ki loči te posesti in različnih običajev narodov, ki tu prebivajo, se smemo po pravici vprašati, ali je ta sestavina dovolj solidna. Namen imperijske konference je pa ravno raziskovati, pod kakim obliko bi se dala ta enotnost obdržati ali okrepiti, enako na političnem kot na gospodarskem polju.

Trgovina menda zahteva trdno podlago v imperijski enotnosti. Gospodarska konferenca, ki ima svoje zasedanje zajedno z imperijsko konferenco in ji pripravlja delo, ima dvojen program: najprej mora raziskovati sredstva, kako bi se dali razviti viri kolonij, nato pa povečati ponudbe s strani metropole.

Vojna je razdrila denarno ravnovesje v imperiju. V več dominijonih je šterling ohranil malo več kot polovico svoje normalne vrednosti, v Angliji pa samo tretjino. Treba bo urediti te valutne razlike.

Nadalje je transportno vprašanje. Ne zadostuje povečati morskim transportom hitrost. Delajo se predpriprave za zračno črto od Anglije do Indije preko Egipta.

Drug, še bolj kompliciran problem, ki se stavi imperijski konferenci, je politična enotnost. Več dominijonov želi kontrolirati zunanjo politiko imperija, ki jo je dosedaj vodil izključno le britanski zunanji minister.

Glavno vprašanje pa so to pot odnošaji do Evrope. Nastalo je celo gibanje v smislu izolacije. K sreči pa je g. Baldwin proklamiral potrebo »najožjega sodelovanja in medsebojnega zavezniškega zaupanja«. Vojška obramba je ena stran problema politične enotnosti. Govori se, da hoče prvi lord admirala na novo razvrstiti angleško brodogradnjo. Baje hoče Anglija tudi zahtevati od dominijonov, naj prispevajo k izdatkom za novo mornarško bazo v Singapuru in baje sta Avstralija in Nova Zelandija k temu pripravljene, v želji, braniti se zoper japonske ambicije.

Težki oblaki se pa zbirajo nad edinstvom britanskega imperija: to je dvig narodne zavesti v Indiji in v Egiptu. Indija, ki ima svoje zastopnike v imperijskem vojnem kabinetu in pri mirovni konferenci, še vedno ni bila povisvana v vrsto dominijonov. Omeniti je treba, da se prvič udeležujejo imperijske konference zastopniki svobodne države Irske.

Anglija se razume le predobro prilagoditi razmeram, da ne bi znala vkljub svoji ogromnosti in raznolikosti držati skupaj posameznih delov svojega imperija.

Razen na parlament, ki ima svoje seje v Vestminsteru, je britanski kabinet prisiljen, računati s tem novim parlamentom dominijonov, ki ga tvori takorekoč imperijska konferenca.

Politika Downing Streeta ne bo več samo angleška, temveč imperijska. — Svetovno ravnovesje se spreminja. In ta nova faza padca Evrope gotovo zasluži pozornost vseh državnikov.

(Po Figaro-ju — žn.)

Tretja obletnica koroškega plebiscita

Ljubljana, 10. oktobra.

V spomin tretje obletnice koroškega plebiscita, se je vršilo nocoj v velikih dvorani hotela »Union« predavanje s sklopičnimi slikami iz Koroške. Kot glavni govornik je nastopil g. dr. Oblak, ki je izjavljal v svojem govoru v bistvu sledeče:

Ce slišim govoriti danes o našem narodnem vstajenju in prebujenju, me je skoro sram, ko ječi pri tem še pol milijona naših bratov pod tujim jarmom v Primorju in malo manj v naši Koroški.

Ne poslušajmo raznih omahljivcev, posebno ne Klepca, ki je govoril malodušne besede zamahnivši z roko. Primorci so nam pobrali, Korošci pa so nam s plebiscitom sami odšli. Zatirajo nas, izganjajo nam jezik iz šole, kaj nam je potem treba Gosposvetskega Zvona, Slovenske Matice, Soče in drugih obrambnih društev. Kaj nam je še sedaj dela treba?

Tako govorijo kramarske duše, samo da lahko zapirajo svoje možgane! Večji narodni škodljivci so ti ljudje kot vsi oduhi, ki si jemljejo po 30 odstotkov obresti od posojil.

Toda eno me veseli, da veje skozi vašo domovino še zdrav in svež duh, ki ne pripušča takega govorjenja, da sta nam Primorska in Koroška izgubljena, posebno vspricho tega, da smo Koroško sami izgubili, ker je nismo pravčasno in dosti močno zasedli. Slovensko Koroško bomo pogrešali, dokler je ne dobimo. Bodi nam vzgled letošnja 60 letnica Južnega Sokola in njegova zgodovina. Komaj po 2 letnem obstoju ga je vlada zamorila, vendar se je dvignil z lastnimi močmi do današnje viš-

ne. Če bi bili takrat govorili gotovi ljudje pri Sokolu, kot si držejo govoriti razni Klepci, bi bil tudi Sokol že davno zgubljen.

Že Rajič in Trstenjak sta prorokovala Ujedinjeno Slovenijo. Ta ideja je živela in brez nje bi nas danes ne bilo. Bodi nam geslo, da ne pustimo naših bratov v tuji državi. Tudi Srb je gledal brez moči, ko je Avstrija anektirala Bosno in Hercegovino, vendar pa ni obupal. Naša elementarna narodna zavest je zagorela 20. sept., ko so padle naše narodne žrtve. Zmagali smo takrat. Ti vplivi so bili takrat res še lokalni, toda takrat pred 15. leti jih nismo poznali. Prvi je zarolnel in protestiral na Koroškem, kjer so prodajali Slovence za skledo leče, Grafenauer. Mimo njega so šli septembarski dogodki in sedaj koroški v obliki plebiscita.

Takrat je reklo na Koroškem 15.000 duš, mi smo Jugoslovenci in prvič je samoniklo zagorela baklja narodne zavesti, takrat so nastopili koroški Slovenci kot slovenski nacionalisti. Formalno smo pri plebiscitu pogoreli, toda tudi to je bila naša zmagata.

Pred 15. leti se je na Koroškem prasišlo mnogo slovenskih knjig, danes pa prosijo koroški Slovenci, da jim damo slovenske knjige, da sami uče deco in sebe v materinščini. Tudi to je zmagata. Pogledajmo list »Koroški Slovenec«, kako navdušeno se bori za svoj narod in za svojo zemljo in vabi vse Slovence brez razlike političnih mišljenj, v skupni enotni boj za Slovenstvo. — Ta boj velja novim volitvam, ki se vrše letos 21. oktobra. Če koroški Slovenci propadejo

Iz boljševiške Rusije.

RUSKA ARISTOKRACIJA.

Trocki je na dopustu v največjem gradu pri Moskvi (Arhangelskoje), ki so ga mnogokrat obiskali ruski carji za časa prejšnjih lastnikov, knezov Jusupovih. Komunistična aristokracija se je sedaj že čisto dobro prilagodila razmeram in običajem ruskih plemenitaskih rodbin.

KONZULATI V LJUBLJANI.

Gen. konzulat Č. S. R.: Brez št. 8/I. Francoski konzulat: Ljub. kreditna banka, Dunajska cesta.
Hon. konzulat Belgije: Urad Ljublj. velesemnja.
Avstrijski konzulat: Turjaški trg 4/II.
Italijanski konzulat: Zrinjskega cesta 3-I.

!! Zahtevajte povsod !!
JUTRANJE NOVOSTI

Dr. Niko Zupantič:

Koroška iz vidika politične geografije.

(Prevod iz knjige »Ave Illyria«, Pariz 1919.)

Vojvodina Koroška je tvorila do jeseni 1. 1918. pokrajino starega avstrijskega cesarstva. Na severu in zapadu dežele bivalo Nemci, na jugo-vzhodu Slovenci. Slovenski narod se je ločil od Avstrije in pretrgal vse vezi z Nemci in danes tvori integralen del Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Treba je določiti mejo med obema narodnima življema na Koroškem, da se tako upošteva tudi politična meja države S.H.S. v tej deželi.

Površina vojvodine Koroške znaša 11.328 km² na katerem biva po uradnem štetju 1. 1910 skupaj 389.740 prebivalcev, od katerih sta dve tretjini Nemci in ena tretjina Slovenci (120.510), kakor je določil nepristranski izvedenec, g. prof. Potočnik. Slovenci imajo v posesti 3253 km² celega ozemlja vojvodine, torej tretjino površine, kar odgovarja relativno številu slovenskih prebivalcev. Kar se tiče zgodovinske statistike in sprejembe jezikovne meje — kar se je zgodilo na škodo slovenskemu življu — bomo o tem govorili v posebnem poglavju.

Koroška tvori približno obliko pravokota, katerega stranice so na severu in na jugu visoka gorovja: na severu kristalično gorovje Visokih tur (Hohe Tauern) z Velikim Klekom (Grossglockner, 3796 m) in na jugu Karnske Alpe (Poldnik 2.004 m), Karavanke (Stol 2239 m) in Savinjske Alpe (Grintavec 2559 m). Štajersko-koroška meja teče na vzhodu po grebenu Gorice (Koralpe, 2141 m), ki sestoji iz kristaličnega kamnjenja. Na zapadu se dotika Koroška vzhodne tirolske meje. Koroška je v splošnem gorata dežela. V južnih Apenninskih Alpah se vlečejo doline v zapadno-istočni smeri in se deloma razširjajo v kotline (Celovško polje) ali pa v jezera (Vrbsko, Millstattsko, Blaško jezero), ki s svojo slikovitostjo privabljajo poleti mnogo tujcev in turistov. Kopalski Poreče in Vrba, ki se nahajajo na slovenskem ozemlju, sta znani tujcem tudi izven koroških meja.

Sever in zapad dežele, kjer prebivajo Nemci, sta v splošnem gorata, med tem ko je slovenski jugo-zapad nižji in ima bolj bogata polja. Najbolj obširno polje je Celovško polje, ki se razteza proti zapadu do Beljaka. Tu se je skristalizovala okoli 1. 600. slovenska država Carantania (Koroško), kjer je v srednjem veku prebival vojvoda in kjer se danes tudi nahaja glavno mesto dežele, Celovec. Tu je središče vsega duševnega in političnega življenja vojvodine Koroške.

Reke in potoki Koroške tečejo z majhnimi izjemami proti Dravi, ki odnaša njih vode v Črno morje. Razvodje med Jadranskim in Črnim morjem se nahaja pri slovenski vasi Žabnice, 874 metrov nad morjem. Od tu visi dežela proti laški meji (Pontalbelj 571 m), kakor tudi proti Beljaku (508 m).

Koroška ni niti poljedeljska, niti vinorodna dežela, ker je preveč gorata in

ima preostro podnebje. Boli je pripravna za živinorejo (pašnik) in pridolovanje mleka in mlečnih izdelkov, kakor tudi ima razvito gozdarstvo in pred vsem rudarstvo. Gorovja, ki sestojijo iz metamorfnih kristalinih plasti in ki ležijo na severu Drave (Ture, Noriške Alpe, Svinška planina, Korica) se odlikujejo po svojem bogastvu na rudah. Predvsem je treba omeniti pridobivanje železa, ki so ga poznali že stari Rimljani in ki je bilo znamenito po svoji izdatnosti in kakovosti.

Slovenski del Koroške, ki je ločen od nemških pokrajin po visokih gorah, tvori neko vrsto predsobe za vstop na Friulansko in na balkanski polotok. Po ozkih hodnikih, ki jih tvorijo Drava in njeni pritoki, se vrši vse trgovanje Trsta, Istre in drugih jugoslov. dežel z nemškim zaledjem do Monakovega in Hamburga. Pri izlivu Zile v Dravo, to se pravi pri Beljaku, se križajo prometna pota, ki na eni strani vodijo na Tirolsko in Bavarsko, na drugi strani pa proti jugu čez Pontebo na Friulansko; nadalje čez Predil v slovensko pokrajino Goriško in Istro, čez Podkorensko sedlo na Kranjsko in po dravski dolini v jugoslovensko Panonijo in na balkanski polotok.

Posest mesta Beljaka, kjer stopa v stik jugoslovenski narod (12 milijonov) z močnim nemškim narodom (75 milijonov), ni samo lokalno vprašanje, kot misli marsikdo. Zadeva svetovne politične važnosti je, komu bo pripadal Beljak, ki tvori s Celovcem in Trbižem strateški in osposadski ključ, ki je važen za obrambo Jugoslovenov in ki bi bil v rokah Nemcev sredstvo grožnje in strahovanja napram jugoslovenski državi.

Odgovorni državniki morajo torej dobro premisliti, komu naj se dodeli mesto Beljak, ali maloštevilni državni Jugoslovenov, ali Nemški Avstrijci, ki se bo prej ali slej združila s svojimi brati v Veliko Nemčijo.

Beljak v rokah Nemcev pomeni definitivno germanizacijo Trsta in vsega slovenskega teritorija, ki se nahaja med tema dvema točkama, to se pravi germanizacija goriške dežele. Kajti v posesti Italijanov Trst ne bo imel zaledja, s katerim bi mogli obnovljati svoje življenske moči, kajti beneški pristan je za Italijane (Beneška in pa vzhodna Lombardija) bližji in cenejši za njih izvoz in uvoz kot Trst. Na ta način bo ostal Trst brez narodnega rezervarja, iz katerega bi mogel črpati svoje trgovsko ojačenje. Da se ohranijo življenski interesi Trsta, ostanejo torej samo Jugosloveni in Nemci. Iz dobro znanih političnih vzrokov ne bodo mogli Jugosloveni v italijanskem Trstu ničesar storiti in Italijani bodo prisiljeni pustiti prost dostop Nemcem, ki bodo v kratkem času dosegli s svojim kapitalom važno pozicijo in bodo iz Jadranskega morja in balkan-

skega polotoka napravili svojo gospodarsko domeno.

Dravska dolina je bila od 6. stoletja naprej bojno polje med Jugosloveni in Nemci. Gornji del dravske doline je služil nekakoj kot zbirališče nemškim armadam iz Bavarske, ki so korakale naprej v smeri tržaškega zaliva in proti Balkanu.

Radi omenjenih vzrokov se mora Beljak, ki leži na starem slovenskem ozemlju in katerega predmestja so bila še 1. 1849 slovenska, prisoditi jugoslovnski državi. Beljak bo v jugoslovnskih rokah služil kot kontrola nad gibanjem nemške podjetnosti, pa naj že bo vojaškega ali trgovskega značaja.

Strateško in ekonomsko važnost

Beljaka je že dobro poznal Napoleon, ki v schönbrunnskem miru ni hotel pustiti tega mesta Avstriji, niti ga ni hotel uvrstiti v novo ustvarjeno kraljestvo italijansko, temveč ga je dal Iliriji, ki je bila iz narodnega stališča jugoslovenska in ki se je raztezala od Soče na severu do črnogorske meje na jugu. Mesta Gorica, Trst, Reka, Zadar, Dubrovnik so spadala k Iliriji, kot mesta balkanskega polotoka. Upati je, da bo sedanja mirovna konferenca po načelu, ki ga je bil izrekel Gladstone (Balkan balkanskim narodom), pustila jugoslovnski državi zgoraj omenjena mesta.

V Parizu, dne 28. aprila 1919.

(Prevel — žn—)

Kriza italijanskega fašizma.

— Rim, v začetku oktobra.

Demisija izvršilnega odbora fašistovske stranke ni samo epizoda, marveč važna faza v razvoju italijanskega fašizma. Grško-italijanski spor in reško vprašanje sta vsmerila zanimanje za tihi in počasni proces v fašistovski stranki v drugo smer. Mussolini pa se je pripravljaval, da naskoč svojega zaenkrat najnevarnejšega nasprotnika. Po padcu socialistične stranke, po zmagi nad ljudovi in prekrstitvi liberalno-demokracijskih mas, je stal Mussolini samo še pred neko oviro, ki bi bila v stanu omejevat njegovo neomejeno oblast — pred fašistovsko stranko samo. Kakor to nekoliko paradokso zveni, je vendar resnica in odstop izvršilnega odbora, pomenja samo nov uspeh rimskega diktatorja.

»Giornale d' Italia« je napisal komentar, v katerem pravi, da ta kriza ni kriza fašizma, kajti fašisti so ostali skoraj vsi kompaktni in so vedno pripravljeni poslušati apele svojega vojvode: kriza je omejena na nekatere osebnosti, ki se niso mogle prilagoditi sedaj potrebnim mentaliteti, oziroma so nesposobni za nove funkcije. V istem smislu so demisijo komentirali tudi nekateri drugi listi.

Vzroki za krizo leže daleč nazaj v nastanku in razvoju fašistovske stranke, ki je prevzela že po razmeroma kratkem času svojega obstoja državne valetj v svoje roke. Spočetka je bil fašizem le lokalne reakcije proti komunističnemu gibanju, ki bi lahko uničilo vse uspehe dolgotrajne vojne. Teoretično so si sicer postavili za cilj vzpostavitev ugleda države in sanacijo političnega življenja v Italiji. Dve leti so se borili za te cilje in ko so končno vkorakali v Rim niso mogli pozabiti preteklosti in svojih nasilnih metod. Nikakor jim ni šlo v glavo, da bi se razorožili in priznali enakopravnost s premaganci. Svoje lokalne prepise so še vedno rečevali med seboj in jih niso zaupali zastopnikom zakona. Čutili so se za nekako privilegirano kasto in so hoteli okusiti sadove svoje zmage.

Temu se je pridružilo še nekaj drugega. Med borbo so uživali lokalni voditelji neomejeno vojaško avtoriteto. Po zmagi so se skušali obdržati s preizkušenimi metodami. To pa se ne strinja z zakonitim stanjem in so radi tega na-

povedali pasivni odpor proti vsem ukrepom vlade, ki bi jih utegnili degradirati. Mussolinija so smatrali za sobojevnika, ki so mu pripravili lepo mesto v Rimu, toda pod pogojem, da jim tudi on prepusti province, kjer bodo lahko vladali po lastni volji.

Nujna posledica je bila, da so imeli baš novi nasprotniki fašistovske stranke velik interes na vzpostavitvi zakonitega in urejenega stanja. Mussolini pa se je čutil primorane razširiti bazo svoje oblasti in jo v izvestni meri spreminiti. Radi tega so zadobili neštevilni nasprotniki, ki se zgražajo nad početjem fašistovskih lokalnih voditeljev zaupanje v Mussolinijevo misijo, čeravno se jim dozdeva nekoliko pre slab, da bi obračunal z dosedanjimi metodami v fašistovski stranki. Radi tega je imel Rocca prav, ko je napisal članek, v katerem pravi, da je današnja Italija bolj »mussolinistična« nego »fašistovska«. Fašistovska stranka je prehajala vedno bolj v službo lokalnih tiranov, ki se poslužujejo istih metod, kot so se jih posluževali njihovi prvi nasprotniki, socialisti. Izgleda, da so pozabili na svoj teoretični cilj: vzpostavitev državnega ugleda. Pri tem se nam nehotе vsiljuje misel, da so imeli prav oni, ki so trdili, da je med fašisti vse polno konjunkturistov, ki so gledali v prvi vrsti na svoje lastne koristi.

In tudi v tem leži važen razlog, da je postalo razmerje med Mussolinijem in lokalnimi fašistovskimi voditelji vedno bolj napeto. Po zavzetju Rima je ostalo tu vse polno voditeljev, ki so pričakovali, da jih njihov vojvoda posadi k izpraznjenim koritom. Vendar pa so se kmalu razočarani vrnili na svoje domove s trdnim sklepom, da si vsaj tam ustvarijo sinekure. Pri takih razmerah je seveda Mussolinijeva sreča, da je znal volitve zavleči, kajti mesto sedanjega servilnega parlamenta, bi sedelo v zbornici 356 sebičnih in neposlušnih fašistovskih poslancev, ki bi svoje zahteve podpirali s svojimi zaslugami za sedanje stanje. Da bi to značilo za Mussolinija ogromne preglavice, ni treba posebej poudarjati. Že »milizia nazionale«, je pričela Mussolinija skrbeti in sijajna je bila njegova misel, da je poslal precej njenih bataljonov v kolonije.

Vojsko in osobito oficirski zbor je dobil s svojo odpovedjo republikanskemu programu itak na svojo stran. Milizia je s tem postala nepotreben duplikat.

Tako stanje je seveda zahtevalo temeljito revizijo v lastni stranki. To misel je prvi sprožil Massimo Rocca s tem, da je v »Critica« objavil članek, v katerem je zahteval temeljito revizijo stranke in posebno vodstva. Za ta članek ni Mussolini baš samo vedel, marveč ga je celo prečital in odobril. Članek je vzbudil med pokrajinskimi voditelji ostre nasprotinike, ki so se izjavili proti »revizionistom«. Rocca je bil izključen, med Mussolinijem in izvršilnim odborom pa je nastal spor, ki je dovel do demisije odbora.

Kakor se dozdeva, želi Mussolini popolnoma preurediti vodstvo stranke in vzpostaviti v državi res pravo zakonito stanje. O tem se bo najbrže sklepalo na sestanku velikega fašistovskega sveta, ki se sestane dne 12. t. m. Predvsem bo Mussolini delal na to, da se odpravi dosedanji absolutistični sistem posameznih pokrajinskih voditeljev in uvede nekaj demokratični red, ki bi slonel na volitvah. To bi tudi odgovarjalo izjavi Rocce, da s svojim nastopom ni zahteval razpusta stranke, marveč obnovo in izpopolnitev.

NOVI ŠPANSKI MISTICIZEM.

Pišoč o samovoji in odločbal španskega direktorija, pripoveduje A. Fagairrolle, kako je verski misticizem obvladoval ikuzi stotletno to deželo. Sedaj so francoski racionalisti, zlasti pa nemški in ruski socialisti ubili ta misticizem. K temu so pripomogli ateizem, kalvinistična in luteranska propaganda Nemcev, Angležev in Amerikancev mnogo bolj nego izobrazba, ki se kolikor toliko širi. Kar je Španjolce ganilo preko morja na vojne ali na kontinentalne mejdane, kar jih je tolažilo pri porazih, nima danes zanje nobene moči. Resnica — se jim zdi — tiči v oboroženi sili. Dedne religiozne vežbe jih delajo sprejemljive za disciplino. Deset let ruske propagande pred vojno, pet let svetovnega požara je vzbudilo v njih vojaško občutljivost. Po mistični strasti se jih je polotila vojaška strast.

BOLJŠEVIŠTVO PEŠA.

Po izjavah rdečega carizma se številno prekuščih pristašev bolj in bolj manjša. Službeno glasilo *Pravda* piše: »Ta razpad se utegne še poglobiti, kolikor bolj prehaja komunistom v meso in kri navada, staviti lastne in družinske koristi nad družbene. Tedaj lahko zapadejo pod ideološki vpliv buržujskih specialistov. Želja po velikih gmotnih blaginjah, žeja po razkošju in krepkih občutkih se polasča človeka. Tak je robati obris, po katerem se vrši delni ozioroma popolni razkroj znatnega dela srednjih slojev v naši stranki.«

Čuden učinek po petih letih komunističnega barbarstva: socialni razredi, ki naj bi bili izginili za vse večne čase, se samo nadomeščujejo z drugimi; enakost vlada, kakor da ni bilo velike ruske revolucije; rodbinski nagon in smisel za zasebno lastnino se kažeza krepplje nego kedaj poprej v tej velikd čredi sužnjev. Narava zahteva nazaj svoje pravice, ali po kolikerk bedi!

Oskar Wilde:

Učitelji modrosti.

Izza svojih otroških let je bil tako poln znanosti o Bogu kakor malo kdo. Ko je bil še deček, so prihajali svetniki in svete žene, ki so prebivali v njegovem rojstnem mestu, in se čudili, modrosti njegovih odgovorov. In nato, ko so mu stariši dali obleko in prstan moške robe, jih je poljubil in zapustil in odšel v svet, da bi v svetu govoril o Bogu. Kajti bilo jih je takrat mnogo na svetu, ki niso prav ničesar vedeli o Bogu, ali pa so imeli le medle slutnje o njem, ali pa so častili krive bogove, ki so prebivali v gajih in se niso brigali za svoje pristaše. In obrnil je svoj obraz za solncem in je potoval. In šel je brez sandal, kakor je videl hoditi svetnike, in ob svojem pasu je imel unjato torbico in steklenico iz žgane zemlje za vodo.

In ko je hodil po deželni cesti, ga je obšlo veselje, ki pride od vede o Bogu in brez prestanka je prepeval pesmi v božjo slavo. In po nekaj dnevih je dosegel čudno deželo, v kateri je bilo mnogo mest.

In prišel je skozi enajst mest. Nekajera so ležala v dolinah, druga na obrežju velikih rek in zopet druga na gričih. In v vsakem mestu je našel učenca, ki ga je ljubil in mu sledil. In tudi velika množica ljudstva mu je sledila v vsakem mestu, spoznavanje Boga se je širilo po celi deželi in mnogi vladajoči so spreobrnili in duhovniki v svetiščih, kjer so stali maliki, so spoznali, da je polovica njihovega dobička izgubljena. In če so opoludne toliko na bobne, ni prišel nihče ali pa zelo redki s pavi in mesnimi daritvami, kakor je bil pred njegovim prihodom običaj v deželi.

Toda, čim bolj mu je sledil narod, čim večje je bilo število njegovih učencev, tem večja je bila njegova žalost. In on ni vedel, zakaj je bila njegova žalost

tako velika. Kajti govoril je vselej o Bogu, črpajoč iz njegovega globokega poznavanja Boga, kakor mu ga je Bog sam dal.

In nekega večera je šel iz enajstega mesta, nekega mesta v Armeniji in njegovi učenci in velika množica ljudi so mu sledili; in šel je na goro, sedel je na pečino na gori in njegovi učenci so stali okoli njega in množica je klečala v dolini.

In sklonil je svojo glavo v roke in je zajokal in rekel svoji duši: »Zakaj sem tako poln žalosti in strahu in zakaj mi je, kakor, da je vsak iz mojih učencev sovražnik, ki hodi v poldnevnu?«

In njegova duša mu je odgovorila in rekla: »Bog te je napolnil s popolnim spoznanjem, in ti si spoznanje podelil še drugim. Biser velike vrednosti si razdelil in oblačilo brez šiva si raztrgal. Kdor deli svojo modrost, izropaa samega sebe. Podoben je onemu, ki da svoj zaklad razbojnikom. Kaj ni Bog modrejši kot ti? Kdo si, ki izdajaš tajnosti, katere ti je Bog povedal. Nekoč sem bila bogata, pa si me ti osiromašil. Nekoč sem gledala Boga, sedaj si mi ga pa zatri.«

In zopet je jokaj, kajti vedel je, da je njegova duša govorila resnico in da je dajal spoznanje Boga drugim in da je bil podoben onemu, ki se oklepa božjega plašča, in da ga je vera tem bolj zapuščala, čim več jih je izpreobrnil.

In govoril je k samemu sebi: »Nič več ne bom govoril o Bogu. Kdor modrost deli drugim, izropaa samega sebe. In nekaj ur pozneje so prišli k njemu učenci, se mu poklonili in rekli: »Učitelji, govori nam o Bogu, kajti v tebi je popolno spoznanje božje in ni ga modrejšega od tebe.««

In on jim je govoril in rekel: »Govoril vam bom o vseh stvareh v nebesih in na zemlji, samo o Bogu vam ne bom govoril.«

In tedaj so se razburili in so rekli: »Peljal si nas v puščavo zato, da bi te poslušali. Kaj nas boš odslovil lačne, nas in veliko množico, ki ti je sledila?«

In on jim je govoril in rekel: »Nocem vam pripovedovati o Bogu.

Množica pa je mrmrla proti njemu in govorila: »Peljal si nas v puščavo in nam nisi dal nobene hrane. Govori nam o Bogu in to bo zadostovalo.«

In ni jim govoril z nobeno besedo. Kajti vedel je, da bi jim dal svoj zaklad, če bi jim pravil o Bogu.

Njegovi učenci pa so žalostni odšli in množice se je vrnila na domove. In mnogo jih je umrlo na poti.

In ko je bil sam, je vstal in okrenil svoje obličje za mescem in je potoval sedem polnih mesecev in ni govoril z nikomur in ni nikomur dal odgovora. In ko je bil končan sedmi mesec, je prispel v puščino, ki se tam imenuje pustinja veletoka. Tam je našel votlino, v kateri je nekoč prebival centaver, in vzel si jo je za bivališče in si napravil ležišče iz protja, da je na njem ležal in je postal puščavnik. In vsako uro je samotar hvalil Boga, ker mu je dodelil nekaj spoznanja o sebi in o svoji veličini.

In ko je nekega večera puščavnik sedel pred votlino, katero je napravil za svoje bivališče, je videl iti mimo mladega moža z zlim in lepim obrazom, v slabi obleki in s praznimi rokami. Vsak večer je šel mladi mož praznih rok mimo in vsako jutro se je vrnil z škrlatom in biseri. Bil je razbojnik, ki je ropal karavane in trgovce.

In samotar se je ozrl nanj in ga pomiloval. Rekel pa ni besede. Kajti vedel je, kdor izgovori besedo, izgubi vero.

In ko se je mladi mož nekega jutra vračal z rokami polnimi škrlata in bisero, je postal, namršil obrvi, zaceptal z nogjo po pesku in rekel puščavniku: »Zakaj me tako gledaš, kadar grem

mimo. Kaj je ono, kar gledam v tvojih očeh. Kajti noben človek me še ni tako gledal. Tvoj pogled je kakor puščica in me bega.«

Puščavnik pa je odgovoril in rekel: »Kar ti gledaš v mojih očeh je pomilovanje. Sočutje sije iz mojih očč.«

In mladi mož se je zasmejal zaničljivo in zaklical puščavniku s trpkim glasom in mu rekel: »Jaz imam škrlat in bisere v svojih rokah, ti pa imaš samo ležišče iz bičja, da na njem ležiš. Kakšno sočutje imaš do mene in zakaj sočutje?«

»Smiliš se mi,« je rekel samotar, »ker ničesar ne veš o Bogu.«

»Kaj, je spoznanje Boga tako dragoceno?« je vprašal mladi mož in stopil k vходу v votlino.

»Dragocenejšje je kakor ves škrlat in vsi biseri sveta,« je govoril puščavnik.

»In ti imaš to dragocenost?« je rekel mladi ropar in stopil še bližje.

»Nekoč sem jo imel,« je odgovoril puščavnik. »Imel sem popolno spoznanje od Boga. Toda v svoji brezumnosti sem se ločil od njega in ga odstopil drugim. Vendar pa je še vedno spoznanje, ki mi je ostalo, dragocenejšje kot škrlat in biseri.«

In ko je mladi razbojnik to slišal, je vrgel škrlat in bisere proč od sebe, potegnil kraten jeklen meč in rekel: »Daj mi takoj spoznanje Boga, ki ga imaš, ali pa te umorim. Zakaj ne bi ubil onega, ki ima zaklad, ki je večji od mojega?«

Puščavnik pa je razprostrl roki in rekel: »Ali ni zame boljše, če stopim na dvor Boga in ga tam hvalim, kakor pa da živim na svetu, kjer nimam spoznanja o njem. Ubij me, če hočeš, toda spoznanja božjega ne dam.«

Mladi razbojnik je pokleknil in ga prosil, toda puščavnik ni hotel govoriti z njim o Bogu niti mu ni hotel dati svo-

jega zaklada. In mladi razbojnik je vstal in rekel puščavniku: »Naj bo, kakor že hočeš. Kar mene zadeva, bom šel v mesto sedmih grehov, ki je oddal le tri dni oddaljeno in za moj škrlat mi bo naklonilo radosti in za moje bisere vesolja.«

In vzel je svoj škrlat in svoje bisere in hitro odšel.

In puščavnik je zaklical in mu sledil in ga rotil. Tri dni je po cesti sledil roparju in ga prosil, naj se vrne in naj nikar ne gre v mesto sedmerih grehov.

In od časa do časa se je ozrl mladi razbojnik na puščavnika in mu zaklical in rekel: »Ali mi hočeš odstopiti svoje spoznanje božje, ki je dragocenejšje kot škrlat in biseri? Če to storiš, ne bom vstopil v mesto.«

In vedno mu je odgovarjal puščavnik: »Vse, kar imam, ti bom dal, samo tega ne. Kajti tega ti nesmem oddati.«

In v mraku trejega dne sta dospela do škrlatnordečih vrat mesta sedmerih grehov. In iz mesta se je glasil hrup s šumnim smehom.

Mladi razbojnik pa se je smejal mesto odgovora in je hotel potrkati na vrata. Tedaj pa je puščavnik stekel naprej, ga pograbil za obleko in mu rekel: »Iztegni svoje roke in položi svoje lakti okoli mojega vratu in pritisi svoje uho na moje ustne, pa ti bom dal, kar mi je še ostalo od spoznanja božjega.«

In ko je puščavnik oddal svoje spoznanje, je padel na tla in jokaj in globoka tema je zavila mesto in mladega razbojnika, tako da ju ni nič več videl.

In ko je tako ležal in jokaj, je zapazil, da nekoč stoji ob njem. In tisti ki je stal ob njem, je imel noge iz kovine in njegovi lasje so nalikovali drobni volni. Dvignil je puščavnika in mu rekel: »Dostaj si imel popolno spoznanje božje. Odslej boš imel popolno ljubezen božjo. Zakaj jokaš?« In on je poljubil

Gospodarstvo.

Gospodarski položaj Madžarske.

Madžarska se nahaja danes v predhodni dobi, vojna ji je iztrgala pokrajine, ki so ji morale služiti in jo rediti, in tako se skuša sedaj prilagoditi novim razmeram. Vlada se trudi na novo urediti trgovino, poljedelstvo in industrijo. Da se pa dosežejo uspehi, je predvsem treba inozemskega kapitala. Toda enako kot v slučaju Nemčije so zunanja posojila odvisna od ureditve vprašanja reparacij. Če bo hotela Madžarska isto pot kot Avstrija in se bo odločila pripoznati svoje dolgeve in izvršiti določbe mednarodnih pogodb, bo gotovo dobila inozemski kapital v denarju in se kmalu dvignila, kajti njeno bogastvo je veliko.

Madžarska je predvsem agrarna država, več kot devet milijonov hektarjev je obdelanih, to je 60 odstotkov dežele, medtem ko je 11 odstotkov gozdov in 7 travnikov.

Po odbitku hrane, ki jo rabi dežela sama, se ceni na več kot en milijon ton količina agrarnih produktov, ki se bo dala izvažati vsako leto, od tega 700 tisoč ton pšenice in skoraj 100 tisoč ton vina.

Madžarska je podvzela cel program zgradbe kanalov nad Donavo in Tiso, ki bodo namakali rodovitno nizino in pomnožili produkcijo. Na drugi strani se je pričelo z delom osuševanja močvirij in s tem upajo pridobiti do 900.000 hektarov rodovitnega polja.

Kar se tiče madžarske industrije, se popolnoma spreminja in sicer radi pomankanja premoga in koks, ki ga je treba uvažati iz Češkoslovaške in Saarske kotline. Glavna panoga madžarske industrije je živilska industrija, predvsem mlini. Budimpešta je prvo mesto na svetu za mlinstvo. Njeni mlini morejo zmleti 50.000 meterskih stotov, ostali madžarski mlini 70.000. Priprava konzerv in destilacije so tudi zelo važne, enako sladkorne tovarne. Koncem 1. 1922 je štela Madžarska 11 velikih tovarn za sladkor, 17 pivovarn, 7 industrijskih destilacij in 252 poljedelskih destilacij.

Kovinska industrija se je predvsem specializirala v izdelovanju poljedelskih strojev. Tekstilna in čevlarska industrija sta se naravnost neverjetno razvili v teku zadnjih dveh let. Ne samo, da pokrivata vse potrebe Madžarske, temveč tudi izvažata v inozemstvo, predvsem v Poljsko in v balkanske države, posluževajoč se plovbe po Donavi in gosto razporejene železniške mreže, ki vodi žarkoma v vseh smereh iz Budimpešte.

Leta 1920 je bilo na Madžarskem 59 tekstilnih tovarn, 1. julija 1923 pa že 124, torej skoraj še enkrat toliko in 17 se jih še zida.

Zunajna trgovina Madžarske pa kaže še vedno velik deficit. Leta 1922 je znašal uvoz 3.352.000 ton, izvoz pa samo 1.045.000 ton; deficit znaša torej 2.308.000 ton. Toda temu se ni čuditi, če se pomisli, da se je vsled pomankanja lesa in premoga uvozilo 1. 1922 okroglo dva in pol milijona ton teh produktov.

Uvoz v Madžarsko si delijo sledeče države: Rumunska 36 odst., Češkoslovaška 25, Nemčija 10, Avstrija 7 in Jugoslavija 5 odstotkov; medtem ko gre izvoz iz Madžarske 38 odst. v Avstrijo, 36 v Jugoslavijo, 13 v Češkoslovaško, 5 v Nemčijo in 4 v Rumunsko. Največ se izvažajo moke (170.000 ton), vina (86.000 ton), sadja, sočivja in rastlin (50.000 ton) in živine za klanje ali reje (28.000 glav 1. 1922).

Ballin in nemška plovba.

V Revue des Sciences Politiques je posvetil g. Maurice Lair dolgo študijo bivšemu ravnatelju Hamburg-America Linie, Albertu Ballinu. Članek izprizoriše razvoj nemške plovbe, predvsem omenjene družbe, ki je že 1. 1886. vozila iz Hamburga v New-York in pošiljala svoje ladje še na štiri druge proge proti zapadni Indiji in Mehiki. L. 1903. pa je že imela 48 novih prog. V istem času se je dvignilo število ladij od 22 na 173 in tonaža od 60.000 na 1.029.000. V teh 28. letih je »Hapag« (okrajšano ime za družbo) sezidala 360 ladij, ki so imele 1.388.000 ton. Prodala jih je 101, to je 347.000 ton. Koncem 1. 1913. je imela v delu 29 ladij z 269.000 tonami. V tem času se je bil povišal akcijski kapital od 15 milijonov na 157 milijonov mark in rezerve od 3 in pol milijona na več kot 50 milijonov. Srednja dividenda je znašala 7,02 odstotka. Divja konkurenca z bremenskim Lloydom je podžigala ravnatelja Ballina in čeprav je bil vedno naklonjen prijateljskim pogajanjem, je dejal: getrennt marschieren, vereint schlagen.

Ballin ni bil tehnik in je bil vedno mnenja, da specialist nikdar ni sposoben, da vodi veliko družbo. Vedno je tesno sledil vsemu izboljšanju ladijskih konstrukcij, ne samo v Nemčiji, temveč tudi v inozemstvu. Angleškim konstrukterjem je dejal: »Trgovci sem. bočem

blago, ki ugaja edemalcem.« Na svojih potovanjih je napolnjeval zvezke z beleškami ne samo o karakteristikah ladij, njih hitrosti, morskimi opremitvami, temveč tudi o dekoraciji salonov in kabin, o najmanjših potankostih, o kakovosti vin, velikosti serviet, postrežbi, toplih toastih pri zajutruku... Z enako pažnjo se je zanimal za manj hitre ladje, ki so namenjene bodisi prevozu potnikov, ki stavijo manjše zahteve, bodisi prevozu blaga. Srce mu je gorelo predvsem za velike oceane in zadnji njegov uspeh je bil »Imperator« na 4 vijake, na turbine in 42 cevni kotlovi. Družba je začela s 3000 tonami in 14 vozli in prišla slednjič na 52.000 ton in 25 vozlov. Kabine z dvema posteljama, ki so merile prej 4 kvadratne metre, so se povečale do 16 metrov, da celo do 23 metrov za luksuzne kabine. In koliko udobnosti se je nudilo potnikom tudi v drugem razredu! Kar se tiče navadnih transportnih ladij, so jih morali adaptirati spremembi Nemčije, ki je bila prej poljedelska država, sedaj pa je industrijska in uvažala strovine in hrano, a izvažala predvsem sirovine in kovinarske izdelke. Pred izbruhom vojne je družba uporabljala v to svrhu ladje 16.000 ton in 13.000 vozlov.

G. Lair sklepa po teh izvajanjih na sledeči način:

Nemški meč je zaenkrat skrhan. Anglija ima nemške križarke. Ballin je mrtev. Toda zapustil je učence, naslednike. Danes ima hamburški pristanišče skoraj isti promet kot 1. 1913. Nemčija, ki pravi, da je na robu propada, je sezidala 1. 1922. nič manj kot 34 velikih prekoceanskih parobrodov, od teh 5 v Stinesovih ladjedelnicah. Severo-nemški Lloyd sam upa postaviti 28 novih ladij s tonažo 232.000 ton leta 1923...

—Zn—

FRANCOSKI PRORAČUN.

Na pojedini trgovske zbornice v Castresu je finančni minister Lasteyrie med naštevanjem mnogobrojnih števil izjavil, da je gospodarski in denarni položaj republike precej ugoden: prvič 1. 1914. je proračun v ravnovesju. Običajni in stanovitni prejemki so bili 1. 1920. okroglo 14.948 milijonov, naslednje leto 16.635 milijonov, lani pa 19.176 milijonov frankov. — Letošnji povšek za prvih osem mesecev je v primeri z dotično lanskim dobo celih 1.526.000.000. Finančno situacijo obvladuje ne vprašanje davkov oziroma prihrankov, temveč problem reparacij, od katerih zavisi bodočnost države. Tudi v tem oziru je Lasteyrie optimist: Nemčijo drže za vrat, njen pasivni odpor se ruši.

× Gozdarstvo v Sloveniji, kratek popis gozdnega gospodarstva v Sloveniji in važnejših pridobitnih panog, ki so z gozdarstvom v ozki zvezi. Uredil A. Sivčič. — Ta knjiga je izšla v spomin na kongres JSU v Ljubljani, da seznani jugoslovanske šumarje z razvojem našega gozdarstva in obrtnišva. Pa tudi opozori naše vodilne može na vse nepravilnosti in težkoče, s katerimi se mora boriti naš gozdarstvo. Vsebinsko je knjiga pestra in poučna, saj so prispevali s članki najboljši domači strokovnjaki. Članki niso lepo razvrščeni, in se vsebinsko ne naslanjajo drug na drugega. Prvi članek govori o legi Slovenije, o njeni geologiji in podnebju (V. Putič). Sledi A. Sivčičov »Gozdarstvo v Sloveniji«, ki nas seznaja s posejstvi in upravo gozdov, s sedanjim stanjem gozdnih drevnin in napredovanjem gozdozgojstva. Pregledno je orisan razvoj lesne industrije (D. Gorjup) in lesne obrti pri nas. O lesni trgovini in eksportu govori J. Goederer, v daljšem sestavku posveča dr. Spiller-Muys mnogo pažnje agrarno-političnim vprašanjem, medtem ko inž. Zierfeld podrobno govori o gozdovih verskega zaklada v blejskem okolišu. V. Fasan se zavzema za gradbo hudournikov, najzanimivejši sestavek pa je on inž. dr. A. Krala, kjer nam odkriva bogastvo naših vodnih sil in nas seznaja z vsemi možnostmi tehnične razvoja gozdarstva, ki bi izviralo iz elektrifikacije dežele. Donesek k prirodnim razmeram v Bohinjskem kotu je pridal O. Detela. Trboveljska premogokopna družba pa si je sama napisala reklamo z opisom svojega uspevaločega podjetja. Končno najdemo še vsestranski opis lovstva v Sloveniji (A. Sivčič), g. Plemeš je pa posvetil par vrstic tudi našemu ribarstvu. Snov v knjigi je torej zelo mnogovrstna; ne govori pa nikjer o razsežnosti naših gozdov; tudi zemljevidi ni, iz katerega bi bilo razvidno, kje imamo več oziroma manj gozdov. Sicer pa je knjiga pisana zanimivo in informativno in kakor nalašč namenjena vsem širšim krogom je svojemu cilju popolnoma kos. Oprema je vzorna in jo diči lepe slike. R-k.

INDUSTRIJA.

× Bombaževa kultura v Madžarski. Letos je izvedlo madžarsko poljedelsko ministstvo obsežnejše poskuse z bombaževno kulturo, ki so se zelo dobro obnesli. Prihodnje leto bodo posejali na Madžarskem večje komplekse z bombažem.

× Nov rudnik v Héaraultu. Rudosledec Canal je v Oletu nad Jilloisom našel na znane sklade črne premoga. Analiza in proučevanja so dala zadovoljive uspehe. Franciji se obeta nov premogovnik.

TRGOVINA.

× Pasivnost madžarske trgovske bilance. Madžarski državni statistični urad poroča o trgovski bilanci v mesecu avgustu t. l. Vrednost uvoženega blaga je znašala približno 150.4 milijarde madžarskih kron, medtem, ko je bila vrednost izvoženega blaga samo 127.5 milijarde. Na zlate krone preračunljeno je znašal uvoz 45.7 milijona, a izvoz 37.7 milijona. Prilomljenik! znaša potemtakem 8 milijonov zlatih kron.

DENARSTVO.

× Zlato iz likvidacije A. O. banke. Te dni so shranili v trezore Narodne banke 5.548.000 zlatih avstro-ogrskih kron, ki jih

je naša država dobila povodom likvidacije Avstro-ogrske banke.

× Neresnične vesti o inozemskem posojilu Narodne banke. Iz Beograda poročajo: V nekaterih beograjskih in inozemskih listih je razširjena vest, da Narodna banka namerava najeti v Češkoslovaški posojilo v znesku 70 milijonov češkoslovaških kron. Ta vest je neresnična, ker se Narodna banka ne more baviti s skiepanjem posojil v inozemstvu.

× Relacija med zlato marko in dinarjem. Tečaj zlate marke se v zadnjem času z ozirom na dinar popravlja in v razpravi o eventualni izpombi relacije med dinarjem in marko je vlada odredila, da ima ostati dosedanja relacija 9 : 1 (pri reparacijah).

× Nova filijalka Narodne banke. Narodna banka bo osnovala v Bitolju svojo podružnico.

× Izpembe pri finančni upravi v Sloveniji. Finančno ministstvo je odpravilo pri ljubljanski finančni delegaciji oddelek za takse in trošarino in pri finančnih ravnateljstvih v Ljubljani in Mariboru pristojbinske oddelke. Trošarinske zadeve preidejo v celoti na finančni ravnateljstvi v Ljubljani in v Mariboru, pristojbinske zadeve pa na davčne urade.

× Angleško posojilo za Grško. Angleška Narodna banka je ponudila grški vladi posojilo 1 milijon funtov pod istimi pogoji, kakor je dovolilo Društvo narodov posojilo Avstriji. Posojilo bi se porabilo za pomoč beguncem.

KMETIJSTVO.

× Naraščanje vinskih cen v Sloveniji. Ker bo letošnja vinska letina slabša od lanske, se zelo množi povpraševanje po starem vinu v Sloveniji. Radi tega naraščajo cene. — V nekaterih kraljih Stajerske goroje ne bo moglo popolnoma dozoriti, radi česar bo vino še slabše.

× Pridelke rži je bil letos na Madžarskem zelo velik. Ker so zaloge rži tudi v drugih državah precejšnje, je izvoz rži zelo otežčen. Radi tega je razvil madžarsko ministvo prehrane veliko propagando, da se v večji meri uporablja rženi kruh, kakor do sedaj. Konzum rži je sedaj precej narasel, vendar ostajajo še vedno velike količine za izvoz.

× Žetev v sovjetski Rusiji. Po najnovejših podatkih znaša letošnja žetev v sovjetski Rusiji 2163 milijonov pudov (pud je nekaj nad 16 kg). Če pristejemo k temu še pridelke krompirja in ostalih poljedelskih pridelkov, potem znaša celoletni pridelok v letošnji letini 2800 milijonov pudov.

PROMET.

× Povzganje taks za izvezne robove. Ministrstvo pošte in telegrafa je povišalo s 1. t. m. takse za brozave, ki se pošiljajo izven držav evropskega režima. (Azija, Avstralija, Afrika, Amerika.) Takse se bodo tudi v bodoče plačevale v zlatih frankih.

× Regulacija Drine. Z ozirom na veliko gospodarsko važnost Drine je odločilo ministvo poljoprivrede in voda, da se v najkrajšem času prične z regulacijo reke Drine.

RAZNO.

× Angleško mnenje o gospodarstvu v Srbiji. Iz Londona poročajo: Kapetan Harwey, angleški trgovski tajnik v Beogradu, je posetil upravo trgovske zbornice v Hadersfeldu in dal informacije tamošnjim industrijalcem, kateri mnogo trenje s kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Hadersfeld ima znanen trgovski promet s tem delom Balkana in kapetan Harwey je mogel govoriti kot avtoritativna oseba o tamošnjih razmerah. Kapetan Harwey je rekel, da so izgledi na poboljšanje trgovine s Srbijo zelo povoljni. Dejal je: Srbija je poljedelska država in žetev tega leta je bila silajna. Rezultat tega bo, da bo Srbija mogla nabaviti večje količine angleških proizvodov zlasti tekstilnih od hadersfeldskih tvornic v teku prihodnjih 12 mesecev. Srbi so se zelo potrudili za stabilizacijo svoje valute, vsled česar govorijo vsi razlogi za to, da se z ozirom na povečano blagostanje Srbije pričakuje povečano povpraševanje po angleškem blagu.

DOBAVE.

× Prodaja skladišča v Mariboru. V pisarni inženirskega oddelka Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, Kongresni trg 1, vršila se bo dne 25. oktobra t. l. ob 11. uri dopolne ponovna javna ustmena dražba za prodajo skladišča v Einspillerjevi ulici v Mariboru. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Prodaja stare obleke, odpadkov itd. Pri upravi zavoda za izradu vojne odeve v Sarajevu se bo vršila dne 25. oktobra t. l. dražba stare civilne in vojaške obleke in opreme, odpadkov itd. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava zimskih maj. Pri odelanju za mornarico v Zemunu se bo vršila dne 25. oktobra t. l. očetna licitacija glede dobave 2000 zimskih volnenih maj. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava materiala za izdelovanje petrolejskih kant. Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 23. oktobra t. l. očetna licitacija glede dobave raznega materiala, potrebnega za izdelovanje petrolejskih kant. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava materiala za povezovanje tobaka. Pri upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 25. oktobra t. l. licitacija glede dobave materiala za povezovanje tobaka (platno »amerikan«, špaga, svinečne plombe itd.). Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Prodaja raznih odpadkov. Pri upravi zavoda za izradu vojne odeve v Zagrebu se bo vršila dne 24. oktobra t. l. ponovna dražba odpadkov od blaga, usnja, kovin itd. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Prodaja mehkega svinca. Pri javnatelstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 24. oktobra t. l. očetna licitacija glede dobave 14.000 kg mehkega svinca. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Zanimivosti.

— Kje bratoljublja si videl oltarje? Blizu nasipa Carraque pri Toulunu je ribič Dinapo ujel na vodo morskega volka. Kar opazi mečarico, ribo, ki je oborožena koncem nosu z bodičastim mečem. Junaška plavutarica se jezno zakadi ujetemu somu v bok in mu ga razpara s svojim strašnim orožjem. Morskoga soma, ki je bil od dveh plati načet, je bilo lahko dvigniti iz vode na ladjico, med tem ko se je morilka mečarica pogreznila in odmečila. Ta dogodek — pripoveduje L. Marsolleau — me spominja na prizor, ki se mi je primeril v akvariju zvoškega vrta v Havru. Majhna rokavica je padla v klesče večji rakulji, ki je začela manjšo sestrico brez stida in studa živo žreti. Toda kazen ji je bila že za »petami«. Tretja raklja, še močnejša, je bila polahko pripravila treh požrešnih morilk in se pasla z mesom, ki ga je zadovoljno trgala v precejšnjih grizljajih. Ali menite, da je druga požrešnica, ki jo je spodaj sovražnica objedala, zato pustila svojo žrtev? Kaj? Značilen zgled amoralnosti v prirodi.

— Evangeljska beseda. Že davno je, kar je sveto pismo obljubilo ženi, da bo nekoč položila peto gadu na glavo. Sedaj je postala neka ženska Jane Prokter, načelnica oddelka plazilcev v londonskem zoološkem vrtu. To se pravi, da bo imela poslej pod sabo mnogo kač, klopotač in krokodilov. Miss Prokterjeva ima stoprav 25 let, a vendar sluje v znanstvenem svetu kot odlična poznavalka golazni. V 10. letu, ko se druge deklice kratkočasijo s čečami in dondami, se je Ivana Prokterjeva najraje igrala z zmijo in raznovrstnimi kuščarji. Sicer pa je v njenem rodu nekaj prednikov, ki so se bavili z laznino in gomaznijo.

— Drevo kot vodnjak. Neki ljubljanski igralec je te dni trdil, da zna priklcati dež: obleče si ob suhi bele hlače ali pa pusti doma dežnik — in v izprehoda se gotovo vrne moker domov. Če se naš hrust visokega imena samo ne hrusti in ne širokousti, bi ga kazalo vzeti kot dežnika v državno službo. Toda izjavil je vnaprej, da državne službe ne bi hotel sprejeti. No, tolažimo se z mislijo, da iz njegovih belih prtenic ne bi bilo bog ve koliko prše. Razen tega čujemo, da so učenjaki zasledili v Peruju deževno drevo, imenovano tamaj-kapsi, ki ima to svojstvo, da vsrkava vodne hlape iz ozračja v svoje liste. Čim postane vreme suho in začne pripeka, se pare v listu izpreme v kapljice. Tak dežjetvor, tak samospevski polivalnik utegne dati 40 litrov vode na dan. Ako je vest istinita, bi bilo umestno, udomaćiti prekoristno živo škroplilnico.

— Stilograf v 17. stoletju. Nič novega pod soncem... Faugère je 1. 1862 obelodanil v »Journal d'un voyage à Paris« potovanje dveh odličnih Nizozemcev v francosko glavno mesto leta 1657—58. Preberimo si tole drobnjavo: »11. julija (1657) sva šla obiskat moža, ki je izumil čudovito pripravo, da udobno piše. Izdeluje srebrna peresa, kamor devlje črnilo, ki se ne posuši; ne da bi trebalo pomakati, moreš popisati kar v enem pol knjige (13 pol). Ako se njegova tajna razširi, bo v kratkem bogat, kajti ni ga človeka, ki si ne bi želel takega držala: midva sva jih nekoliko naročila pri njemu. Prodaja jih po 10 frankov in po 12 frankov onim ljudem, o katerih sodi, da jih močno mika takšen peresnik.« Ta iznajditelj je bil psiholog in dober trgovec; a njegov izum se ni posplošil v dobi goslega peresa. Pozabil se je, kakor se je pozabilo celo ime prednika današnjemu stilografu.

— Jesenski salon. Salon d'Automne, to je velikanška pariška palača, kjer se prireajo slikarske razstave. Sedaj prisidajo celo kuharski umetnosti svoj oddelek v tej zgradbi; ideja, ki se ji niti Taine ne bi protivil, saj je smatral vse občutke za enakovredne. Mnogo uglednih pisateljev sodobne Francije ni smatralo pod častjo, pisati o kuhinjskih zadevah, n. pr. Leo d'Orfer. Francija se ponaša z Apicijem kot Vatel, ki si je vzel življenje, ker niso pravočasno prišle ribe za obed Ludoviku XIV.; M. A. Carême — čigar ime »Štiridesetdanski post« se slabo strinja z njegovim poklicem! — je napisal več del o kulinariki umetnosti; potem La Guipiere i. dr. Frantz Jourdain, početnik te novotarije, obeta razen tega prirediti izložbo ovočja in vin. Tu boš lahko na licu mesta spoznal tisoč načinov, kako se pripravljajo race, jajca, govedina, zelenjava. Potem te bo čakala rajska kapljica. Pravcata Koromandija.

— Z rokavicami. Pokojni Camille Pelletan, ki je pravkar dobil spominsko soho, je bil večinoma nasršen kakor čemerni jež. Ko je bil mornariški minister v kabinetu Combes, je prinesel v vlado svoje navade iz opozičnih časov. Celo napram predsedniku ljudovlade se je rad obregal. Emil Loubet, ki je sklenil ogibati se vsakršnemu trenju, ni nikoli vprašal Pelletana naravnost o mornariških zadevah; obrnil se je vselej na Combesa: »Gospod ministrski

predsednik, ali bi hoteli biti tako ljubezni, da bi vprašali gospoda mornariškega ministra, če se mu zdi umestno, ne povedati nam itd.«

— Dvoje ameriških opic. Zgodba se je pripetila v mestecu Capo di Monte blizu Neapla. Dva šimpanza sta ušla zdravniku, ki ju je imel kot dva gojenca. Mikavno je čuti, da so imeli s četverorokama poseben namen. Odstopiti bi bila morala svoje intersticijske ali vmesne žleze — ne bodi grdo rečeno — dvema laškima starčkom, željna, poskusiti pomlajevalno metodo doktorja Voronova. Živali sta bili kupljeni v Parizu za čedno vsoto 70.000 frankov. Ker je bila razpisana visoka nagrada za ubežnika, je velika jata kmetov pričela stikati po poljih in šumah. Lov pa se ni izplačal, zakaj drugi dan sta izgrubljena sinova pripadla nazaj v svojo kletko. Gotovo sta si hotela privoščiti še zadnjo zabavo. Ugotovili so, da sta umeli popolnoma ravnati z zapahi svoje ječe. Najbolj smešno pa je to, ker se je raznesla govorica, da so sorodniki obel starcev sami ukradli opici. Bali so si namreč, da bi se ura dediščine utegnili preveč zakasnit. Ei, ljudje so zlobni!

— Vojaki izumili jazzband. Marcell Espirau, pisatelj in novinar, objavlja zadnje čase v »Eclairu« številne svoje posete pri ljudskih skladateljih, ki dobavljajo priljubljene popevke za kavarniške zabave (café-conc). Govoreč o postanku in razvoju bojne pesni »Madelon«, ki pred vojno ni imela uspeha, pravi, da je kompoist Bach kot črnovojnik v zaledju prošil vojnega ministra Gallienija, da bi smel oditi na fronto kot pevec. Odpotoval je s propustnico za vse pokrajine, prepeval svoje kitice vojakom, ki so hitro začeli sami ponavljati ljubke napeve. Pri tem so z žlicami razbijali po svojih skledicah, čutarah in čašah: odtod je baje prišel jazzband. »Madelon« se je tolikanj prikupil, da jo je poznala vsa fronta in jo je celo sivi stotnik Arnion včasih brundal svoemu moštvu. In o neznanem vojaku, ki leži pokopan pod Slavolokom v pariški Zvezdi se govori: »O njem se drugega ne ve, kakor da je prepeval »Madelon«.

— Na rakovo nogo. Že nekaj mesecev razsaja po nemških potokih nevarna bolezen med raki. Epidemija se je bržkone pričela v Avstriji. Dnevnik opozarja na slično kugo, ki je razsajala pred kakimi 30 leti. Starši ljudje se po vsej priliki spominjajo, da so bili nekako v istem času tudi pri nas klesčarji zdesetkani. Dr. Ruz iz Monakovega je proučil to bolezen, ki jo povzroča zajedavka iz vrste trematodov, »distoma cirrigerum«, v različnih mišicah. Ta parasit (pravzaprav ta »para lačna«) se nahaja v tobočih ali glivicah — do 200 na enem samem raku — kakor triline ali lasnice. Najčeste jih je najti v trebulju in v repni plavuti. Da se raki obvarujejo te bolezni, je treba iz vod, koder živijo lupinariji in skaluparji, odstraniti ribe, domnevne nosilce distom. Jajčeca tega zajedavca, ki se izločujejo z otrebki njegovega gostitelja, se razvijajo v vodi, se oprimejo mehkih rakižih delov in počasi proniknejo v mišičevje. Bolni rak ima sicer prijeten okus, je celo bolj tolst in ni kvaren človeškemu zdravju. Pač pa živi malo časa in se le iztežka plodi.

— Casanova. Ne mislim na slikarja vojnih prizorov, rojenega v Londonu, marveč na njegovega brata, »nemoralnega« pisatelja, ki se je rodil 1. 1725 v Benetkah, odkoder je ušel iz temnice in je 1. 1798 umrl na Češkem. Pogosto so ga smatrali za sleparja. Toda Bruno Brunelli piše v Marzoccu, kako je po dolgih študijah vendarle dognal, da je bil prežgodaj zreli tiček že z 12. letom vpisan na pravniški fakulteti v Padovi, kjer je s 17. letom dosegel doktorat, dočim so v tistih časih visokošolski končavali svoje študije šele po 20. letu. Na ta način so ovržene vse trditve, kar so jih postavili o Casanovi Charles Henry, H. von Loehner in Gustav Gutiz.

— Zagrinjalo sreče. Ta film se gleda sedaj po večjih pariških kinematografih. Snov je povzeta iz Clementinejevega dela. Upirzarja pa v mikavnem okrožju kitajske vasi slepega in srečnega moža. Čarovnik mu na vrne pogled, ali našemu junaku ne doč to nobenega veselja, kajti življenje se mu zdi grdo, žalostno, varljivo. Tedač si hrabro iztakne oči in se vrne v blazeno noč.

R. — k.:

— Batinanje. Irski senat je z 20 glasovi proti 8 sklenil zakonsko predlogo, ki določa bičanje za nekatere zločine kot vlom, napad z oboroženo roko ali rop. Morda bi ta kazen tudi pri nas včasih več zalegla nego človekoljubno zapiranje zlikovcev.

— Kam gre denar. Nedavno so v Amsterdamu na dražbi prodali sedem slik, ki jih je flamski mojster Goswin van der Weijden izvršil 1. 1505. za opatijo v Tongerloju. Predočujejo življenje svete Dimfne. Prisodijo so jih za 100 tisoč nizozemskih forintov, t. l. blizu 4 milijone dinarjev. Kupil jih je — berlinski muzej!

Dnevne novosti.

— **Imenovanje.** Ministarstvo prosvete je imenovalo za referenta za osnovne šole v Sloveniji g. Pavla Flereta, okrajnega šolskega nadzornika v Ptuj.

— **Imenovanje na beograjski univerzi.** Na beograjski univerzi je imenovan za izrednega profesorja za javno pravo g. dr. Drag. Jovanović, načelnik generalne direkcije državnih dolgov.

— **Upokojitev.** G. Otmar Meglič, višji davčni upravitelj v Mariboru je na lastno željo upokojen.

— **Volitev novega podguvernerja Narodne banke.** V petek dne 12. t. m. ima glavni upravni odbor Narodne banke sejo, na kateri se vrši volitev novega podguvernerja namesto pokojnega Marka Stojanovića.

— **Novi prometni zakon.** »Tribuna« piše: Kakor nas uverjavajo z dobro poučenega mesta, se je Ni. Vel. kralj odredil pravici, zanjčim v ustavi, in ne bo sankcioniral novega prometnega zakona. Po mnenju krone je ta zakon reakcionaren in, kar je še bolj značilno, v protislovju z ustavo.

— **G. Ljuba Davidović obolev.** Tekom seje narodne skupščine v torek 9. t. m. je postal predsednik demokratskega kluba Ljubi Davidović slab, tako da so ga morali odpeljati domov z vozom. Zdravniki so ga takol preiskali in ugotovili, da gre za kronično vnetje slepega črevesa. Zaradi tega in vsled visoke temperature se g. Davidović ne more podvreči operaciji.

— **Inskripcija na ljubljanski univerzi za zimski semester 1923-24.** je podaljšana do dne 20. oktobra 1923.

— **Medicinski Kakor poročajo časopisi,** je predložil Narodni skupščini finančni zakon za leto 1923-24, v katerem se minister prosvete pooblašča, da odpravi medicinsko fakulteto v Ljubljani. — Prosim g. slušatelje medicine, da naj se ne dajo po teh in podobnih vesteh begati, kajti tudi če je vest v časopisih resnična, je najvišji forum vendarle Narodna skupščina, ki je našo medicinsko fakulteto svoj čas ustanovila in ki svojega dela po kratkih par letih pač ne bo zanimala. — Ljubljana, dne 10. oktobra 1923. — Dr. A. Serko, dekan.

— **Nov zakon o ustroju vojske in mornarice** izide v »Uradnem listu« prve dni prihodnjega tedna. Vse interese s tem opozarjamo nam. Posamezni izvodi se bodo dobivali — dokler zakon ne pojde — po Din 250, po pošti Din 260.

— **Vasica Brdo** se izloči iz okolišja pošte Ljubljana 7 in priklipi pošti Vič. Ker hodijo prebivalci vasi Brdo v občini Zg. Šiška na Vič na pošto, se izloči vas Brdo iz okolišja pošte Ljubljana 7 (Sp. Šiška) in se priklipi stalno pošti Vič.

— **Predavanje o gobah** bo imel prihodnje nedeljo, dne 14. t. m. ob 10. uri dopoldne na ljubljanski realki (salisnica v I. nadstropju) avtor knjige »Naše gobe«, g. Ante Beg. Vstop prost.

— **Aktualno predavanje.** V petek, dne 12. t. m. ob 8. uri zvečer predava v dvorani Kazine ga. Vera Albrechtova o veleaktualni temi: »Medsebojno delo za zaščito narodnih manjšin«. Predavanje priredi »Splošno žensko društvo«, v čegar imenu je bila ga. predavateljica letošnje poletje na Socialni šoli za mir in svobodo v Podjebradu na Čehoslovskem. — Ondi je zvedela, kakšne laži se trosijo o naši državi v svetu. Letos je bila združena v »Socialno šolo«, ki jo vsako leto prireja »Mednarodna ženska liga za mir in svobodo«, tud kongres za zaščito malih narodov. Predavateljica bo vedela torej povedati mnogo zanimivega in za nas podučnega. Vstop je prost. Dobrodošel je vsakdo. Pobirali se bodo samo prostovoljni doneski za pokritje stroškov.

— **Navodila za železničarje.** Prometno ministrstvo je izdalo nova navodila za železničarje, po katerih se morajo ravnati, kadar premikajo osebe in poštno vlake, v katerih se nahajajo potniki.

— **Direktni vozovi za brze in potniške vlake.** Direkcija državnih železnic je prešla zadnje dni zopet novo pošiljatev moderno urejenih železniških vozov vseh treh razredov. Vozovi imajo električno razsvetlavo in zavore najnovejšega izuma. Iz teh voz se bodo na večjih progah uvedli direktni vozovi in sicer iz Beograda do Djevdjelije, Caribroda, Prahova, Kragulevca, Kruševca, Subotice, Osjeka, Zagreba—Bakra, Subotice—Sombora, Subotice—Vrška, Zagreba—Ljubljane, Subotice—Vel. Bečke-reka. Poleg teh voz bo uveden tudi nov vlak na progi Beograd—Djevdjelije.

— **Zimski vozniki red parnikov** po naših rekah. S 15. oktobrom bo stopil v veljavo zimski vozniki red za vse parnike, ki vozijo po naših rekah.

— **Za otvoritev obrtno-nadaljevalnih šol** v Ljubljani. Danes, v četrtek, ob 7. uri zvečer je pred mestnim magistratom manifestacija za takojšnjo otvoritev obrtno-nadaljevalnih šol v Ljubljani. Več je razvidno iz letakov, ki krožijo po Ljubljani.

— **Prihod blišnih komunističnih poslancev v Beograd.** Bivši komunistični poslanci g. Ivan Čolović, Miloš Trebinjac, Živo Milojković, Vlado Mirić in Dragomir Marjanović se prestatli svojo dveletno kazen v zaporih v Mitrovici in prišli na svojem povratku 8. t. m. v Beograd. Poslanci zglejajo precej dobro in so izjavili, da se je v zaporu z njimi lepo in obzirno postopalo. — Drugi dan so poslanci nadaljevali svojo pot na svoje domove. Do kakih incidentov ni prišlo.

— **Ponoven razpis tobačnih velkoprodaj duhana.** Uprava Državnih Monopola, Odelele Prodaje je z odlokom z dne 1. oktobra 1923, M. Pr. br. 32166 odredila ponovno oddajo dopustila velkoprodaj tobačka pod zakup za dobo leta 1924 in 1925 na javni ofertalni licitaciji, ki se ima vršiti dne 3. novembra 1923 ob 11. uri dopoldne v pisarni Oblasne Monopolske Direkcije v Ljubljani pod istim pogoj, ki so bili določeni za prvo licitacijo z dne 14. septembra 1923. Ponudbe na tiskanih formularjih je vložiti pri gornji direkciji najkasneje do 3. novembra 1923 do 11. ure dopoldne, 1% kavčijo od letnega prometa, izkazanega v lozadvenih pogojih pa najkasneje do 2. no.

vembra 1923 do 5. ure popoldne. Rozodi so vsaki dan, izvenem nedelje in praznike, stavljeni interesom na vpokled od 8. do 12 ure pri Obasni Monopolski direkciji v Ljubljani in pri vseh okrajnih upravah finančne kontrole. Ponovno se razpisujejo v Sloveniji velkoprodaje za okoliš: Logatec, Litija, Slov. Gradec, Radeče, Konjice, Smlednik, Zagorje, Laško, Marenberg, Prevalje, Rogatec, Slov. Bistrica, Murska Sobota, Dol. Lendava, Radovljica, Kočevje, Cerkljica, Novo mesto, Celje, Lukovica, Ptuj, Ribnica, Škofjaloka, Trebnje, Gornja Radgona in Smarje pri Jelšah.

— **Huda ura na Francoskem.** Ob zadnjem dežju je na Francoskem padla temperatura na 7 stopinj. Na morju je bil tak vihar, da se je potopilo več ladij. Pomorska zveza z Anglijo se je morala prekiniti. — Mnogo avtomobilov je izpodrnilo. Drevesa so bila na več krajih izpuščena. Pri Caeu se je zbog podrtnice, ki je ležala na tiru, razbil potniški vagon: eden mrtvec, štirje ranjenci. Ponekod je odneslo strehe in izruvalo električne drogovce ter poškodovale cerkve. V Forezu v Savoyi je snežilo do višine 800 m. Vse to je mahoma nastopilo za čezmerno vročino poslednjih dni.

— **Ameriška svetnica.** V koledarju ni nobenega svetnika, ki bi bil ameriškega pokolenja. To vrzeli bodo pa izpolnili. Sveta stolica hoče kanonizirati Elizabeto Ano Seton, ki je doma v Zedinjenih državah. Živela je na koncu osemnajstega stoletja. Rojena puritanka se je izpreobrnila h katoličanstvu v Italiji, kamor je bila privedla svojega težko bolnega soproga, da mu strože.

— **Krasen honorar.** Pall Mall Gazette javlja iz Londona, da je sklenil Lloyd George novo pogodbo z ameriškim listi, ki mu bodo plačevali za njegove članke 16 shillingov 5 pence za besedo, to se pravi 63 francoskih frankov ali nad 320 dinarjev.

— **Malteška vročica.** V Splitu je šel bakteriološke postaje, dr. Josip Škarič konstatiral pri neki bolni Dubrovčanici »malteško vročico«, ki se je nikdar ni pojavila v Splitu. Ta bolezen je doma na otokuju Malta, pojavlja se pa tudi po obali Sredozemskega morja. Pred vojko se je od časa do časa pojavljala tudi v Trstu, kamor so jo zanesli mornarji, ki so prihajali z Malte. Bolezen se najprej dobi po kozjem mleku, v katerem se nahajajo bacili. Bolezen se pojavlja na razne načine, tako, da jo je lahko zameniti s tifusom, malarijo, revmatizmom. Karakteristično je, da se pogosto pri bolniku pojavlja huda vročica. Bolezen traja tri do devet mesecev, pa tudi dalje. Prenaša se z mlekom inficiranih koz, poleg tega jo prenašajo tudi muhe. Zoper to bolezen je že dolgo v rabi serum, kolega vbrizgavanje pomaga že v kratkem času.

— **Nove znamenke.** V kratkem bodo v Italiji izdali nove znamenke, ki ne bodo več nosile slike kraljeve, ampak bodo imele slike večjih in važnejših italijanskih mest. Poleg tega bo izdana tudi tkzv. »Fasistovska serija« znamenj, kojih slike bodo spominjale na dogodke meseca oktobra leta 1922.

— **V ljubljansko bolnišnico** so prepeljali hlapca Josipa Rapeta, doma iz Vinjedoške, ki se je v Ljubljani pri zaganjanju dir nevarno vžagal v levo roko. Dalje 52letnega delavca Jakoba Svetka, ki si je zlomil v tovarni »Merakel« desno roko in mesarskega pomočnika 25letnega Karla Gerdana, doma iz St. Vida pri Litiji, ki se je pri mesarskem delu na Poljanski cesti v Ljubljani nevarno vsekval v desno nogo.

— **Razne tatvine v Ljubljani.** Ob priliki zabavnega večera »Česke Obce« v Narodnem domu je bila ukradena Vaclavu Jankiju iz telovnika žepna ura s športno verzičco. V gostilni pri Keršiču v Sp. Šiški je bila ukradena trg. Francu Lupsinu s kolesa karbidna svetilka. — Pri osebnih blaginjah na glavnem kolodvoru v Ljubljani je pozabil trgovec Malatan z Opčine zavitek, v katerem je imel nekaj škatek boljših cigare. Zavitek je odnesel srednjeveški, kmečki mož, ki se je odpeljal proti Novem mestu.

— **Prijazen sestanovalec.** Na Starem trgu je sprejela neka stranka sporazumno s svojim podnajemnikom neznanega sstanovaleca v njegovo sobo. Čez dva dni pa je neznanec mož pobegnili in odnesel svojem novemu tovarišu perilo, čevlje, obleko, svilen dežnik in uro z verzičco in skupni vrednosti okrog 8000 Din.

— **Pazite na perilo!** Perici Mariji Korščevi v Bizovniku je bilo ukradeno iz perilnika 40 srajc, 43 robcev, spodnje hlače in 4 kravate, v skupni vrednosti do 6000 Din. Takol drugo noč pa je bilo ukradeno v Dobrunjah posestnici Ivani Levičnikovi 7 srajc, več kril, bluz, rjuh in predpasnikov, vredno 800 Din.

— **Zlato zapeljstvo.** široko ovalno z vdelanim vencem iz rožic je zgubila v vlak v Litije v Ljubljano ali na kolodvoru v Ljubljani učiteljica Krista Suier iz Dol pri Litiji.

— **Pobegnil je od tvrde** »Brata Brunskele« v Ljubljani vajence Martin Ivanetič, doma iz Ometov pri Črnomlju.

— **Nepošten žagar.** Tesarskemu mojstru Valentinu Grobljarju je ukradel njegov žagar Franc Rome iz Ljubljane več perila, drobnogled, termometer, brivski aparat in srebrno zapeljstvo uro ter je neznano kam pobegnil.

— **Ukradena kolesa.** V Novem mestu je bilo ukradeno Antonu Knafelcu kolo, črno pleksano, vredno 1500 Din. — V Trebnjem je bilo ukradeno Matevžu Premru kolo »Original Victoria«, vredno 2000 Din. — Iz veže okr. sod. v Mariboru je bilo ukradeno pos. Francetu Francežu iz Tezna kolo »Fenomen«, črno pleksano z drobnimi plašči, vredno 3000 Din. — Kolo italijanskega izvora, črno, vredno tudi 3000 Din je bilo ukradeno Francetu Kranjcu iz Višnjeve. Kranjc da za izseditev kolesa 500 Din nagrade.

— **V Zetalah** je ukradel neznani potnik iz Primorja pos. Blažu Koržetu 3 suknje, 1 hlače in 225 Din gotovine.

— **V Zg. Dupljah** je ukradla neka beračica, srednje stara, čedno oblečena, ki je imela brčkone kakega skritega spremljevalca, možko črno obleko, 3 možke sukničice, 8 ženskih modrcov, možko srebrno uro, žensko zlato uro z zlato verzičco, 2 poročna prstana, 2 svileni ženski ruti in žensko srebrno ovrtno verzičco.

— **V Smarči** so ukradli neznani vionilci kočarju Ivanu Loboda zvezano in možko srebrno uro z verzičco, par zlatih uhanov, poročni in navaden zlat prstan in 125 Din gotovine.

— **V Podrečah** je ukradel neznani vlačgar pri Ivanu Keplcu 2 srebrni žepni uri z verzičco.

— **V mlekarji** v Rovih je bilo ukradeno 26 kg čajnega masla vredno 1820 Din.

— **Tat na vlak.** Na kolodvoru v Zidanem mostu je bila ukradena iz tovornega voza črna bombažna blaga. Železničarju Josipu Oražmu pa je bila ukradena istotam črna, usnjata denarnica z vsebino 700 Din.

— **V Kupčinem vrhu** je bilo ukradeno pos. Francu Bedeniku 25 kg zasekane slanice.

— **Če gre kmet v kavarno.** Nedavno tega je prišel v neko beograjsko kavarno nižje vrste neki Lazar Lazič iz Mirjeva. V kavarni je bilo le par možkih, ki so se Lazarju takol pridružili in ga začeli na vse pretege hvaliti. Seveda je Lazič odgovarjal s tem, da je klical vedno novo plačo. Ko so bili že vsi precej veseli, je Lazič plačal in hotel oditi. Tedaj so mu pa začeli prigovarjati, da bi igral karte, za kar se je ta tudi vdal. Seveda so igrali tako, da je Lazar zgubil v kratkem času 13 tisoč dinarjev. Zdal je pa šel na policijo in s solzami v obeh ovadil svoje nepošteno soigralce. Policija je zaprla kavarnarja in še enega, eden pa, ki je najbrže slutil, kaj ho, je o pravem času ubral pot pod nogo.

— **Celjske novosti.** Prvo predavanje na »Ljudskem vseučilišču«. V pondeljek dne 8. oktobra se je na našem Ljudskem vseučilišču vršilo prvo predavanje v letošnji sezoni. Predaval je urednik »Nove Dobe« gospod Edvard Šimic zelo zanimivo »o Babiloniji nekdanj in sedaj«. Prednašal nam je razne zanimivosti iz zgodovine starih Babiloncev in Asircev, njih religije, knjišopisa itd. Celo prednašanje je bilo zanimivo in so mu poslušalci sledili z zanimanjem. Obisk je bil srednji in bi bilo v bodoče želeli boljšeja. Prihodnje predavanje se bo vršilo čez 14 dni. Pričetkom meseca novembra pa se bo otvoril tudi knjižgovodstveni tečaj, kateri bo vseboval tedensko dvakrat po 1½ ure. — X. ljudsko knjižnico je minulo nedeljo v Dramljah pri St. Jurju ob južni železnici ustanovil »Klub naprednih slovenskih akademikov v Celju«. Knjižnica obstoji iz 131 knjig različne vsebine. Otvoritev se je izvršila na slovesen način. V Celju pa je Splošno žensko društvo otvorilo knjižnico v Strossmayerjevi ulici št. 3 v I. nadstropju. — **Nesreča.** V državnem premošnjem v Zabukovci pri Zalcu je izsekaval delavec Pavel Vrečar jalovino. Pri tem se je odloinil precejšen kos od stropa, padel na njega in ga tečlo poškodovao.

— **Mariborske novosti.** V torek 9. t. m. je umrl v tukašnji javni bolnišnici na letiški Bogumir Vidav, dijak IV. razreda gimnazije. — Na tukašnji ljudski univerzi predava v petek 12. t. m. g. Tomo Knez, visokolekar iz Ljubljane o razvoju in pomenu svetovnega jezika. — Območna prometna konferenca med Jugoslavijo in Avstrijo, ki je bila že večkrat napovedana, pa se je vsled raznih zaprek morala preložiti, se vrši v drugi polovici tega meseca v Mariboru. — Na zahtevo hitnega gospodarja Alojzija Senice v Studenčih je občinska komisija pred kratkim pregledala v njegovi hiši stanovanje stranke Marije Starc zaradi raznih zidarskih popravil. Ker se je Starčeva izrazila, da so bili vsi člani komisije pijani, je bila obtožena p oš 104 s. k. z. Ker so zaslišane priče zanikale, da bi bili člani komisije pijani, je bila Starčeva obsojena na 300 dinarjev, oziroma na en teden zopora in na povračilo sodnih stroškov.

— **Ptujske novosti.** Sreško zborovanje NRS v Ptuj se vrši v nedeljo 21. t. mes. ob 11. uri dopoldne v društvenem domu (gostilna Emešič) in ne, kakor je bilo pomotoma poročano, zvečer ob 8. uri.

— **Opozorilo.** Tovarna čevljev Peter Kozina et Co., je izdatno znižala dosedanje cene v vseh svojih detajlnih trgovinah. — P. n. občinstvo se opozarja, naj se v lastnem interesu posluži te prilike.

— **V Ljubljani.** Židovska ulica 5, otvoril se je učni zavod za krojenje in izdelovanje damskih in moških krovjev, na kar opozarjamo cenjeno občinstvo. Poprej so se morali naši krojači učiti v tuzemstvu krojenja, sedaj pa imajo udobnost, da se lahko izučijo v domačem zavodu. Učencem se preskrbi hrana in stanovanje, po preizkušnji pa službe prikojrovaicv.

Sport in turistika.

— **Graški SK Sturm.** ki nastopi 13. in 14. t. m. v nogom. tekmah proti Iliriji, je dosegel tekom letošnje sezone naslednje važnejše rezultate: proti Herthi, Dunaj 0:0, proti Nemzeti, Budapest 1:0, proti dun. Ostmark 4:0, proti dun. Admir 3:3, proti Rapidu 1:3, proti praški Sparti 0:2, proti dun. Hakova 0:1, proti dun. Slovanu 0:0, proti Budapesti Torna es Vivo C. 4:1. V prv. tekmi je porazil svojega lokalnega tekmeča Athletic SK s 5:0. Kombinirano moštvo Sturm je zmagalo nedavno v Ljubljani nad Primorjem s 7:1 in 5:1. To pot gostuje v Ljubljani s kompletno prvo garnituro v sestavi: Gürtl—Diamant, Ferk—B. Skaza, Oreiner, Oroszy—Gerth, Dellinger, Haist, Doller, Waldhauser. — V soboto se prične tekma ob 16. uri, v nedeljo ob pol 16. uri. Predprodaja vstopnic se vrši v trg. J. Gorec. Prva vrsta sedežev je numerirana. Znižane članke in dijaške karte se izdajajo le proti veljavni izkaznici in le v predprodaji. Istotako proste karte za aktivne igralce nogom. sekcije.

— **Damsko lahkoatletsko prvenstvo.** V seli vrhovnega suda se je odbil protest S. K. Primorje proti verifikaciji damske štafete 4x60 m ter se verifikiralo dosežene uspehe. S tem si je priborila Ilirija prvenstvo v ženski lahkoatletiki za leto 1923. Dosegla je v skupni klasifikaciji 55 točk, medtem ko ima Primorje 53 točk.

— **Meddržavna nogometna tekma** Jugoslavija—Romunija se ne vrši. V nedeljo, 14. t. m. bi se imela vršiti v Zagrebu meddržavna reprezentančna tekma Jugoslavija—Romunija. Tekma se pa najbrže ne bo vršila. Romuni namreč zahtevajo za dohod v Zagreb predjem v iznosu 70.000 lejev, nakar pa glasom dogovora nimajo pravice. J. N. S. stoji na stališču, da so Romuni dolžni nastopiti in čaka do danes na odgovor romunskega saveza. Holandski sodnik Boas se že nahaja na potu v Zagreb tako, da ga ne bo več mogoče obvestiti o neodigranju te tekme. J. N. S. stoji poleg tega na popolnoma pravilnem stališču, da, ako Romuni v nedeljo ne nastopijo, zgubijo s tem tekmo, ker je slična cups-igri. Brez dvoma bo morala tu intervenirati F. I. F. J. — Neumljivo je stališče Romunov in to tem bolj, ker je moral glasom dogovora plačati spomladi J. N. S. sam potne stroške do Bukarešte. Značilno za Romune je tudi dejstvo, da je vsled enakega vzroka pretrgal Poljski savez vsako vez z Romunskim. Romunski nogometni savez je namreč zahteval odškodnino 20.000 lejev, do katerih pa ni imel prava, nakar so seveda Poljski pretrgali vse stike. Res, z lepimi sportniki imamo opravka.

Sokolski vestnik.

— **Dramatični odsek Sokola** Vič otvori svojo sezono v nedeljo, dne 14. oktobra. Vpizori se E. Gangelova študejanka »Sin«. Odsek si je nabavil za bodočo sezono novih kulis, 2 prospekta in prenovil zastor. — Cene prostorov so neizpremenjene. Začetek točno ob pol 8. uri zvečer.

— **Sokolsko gledališče v Radovljici** uprizori v nedeljo, dne 14. t. m. ob 20. uri dr. I. Lahov zgodovinski igrokaz »Noč na Hmeljniku« kot slavnostno predstavo. To bo stota predstava, odkar deluje to gledališče, ki si je vzgajalo tudi že stalno občinstvo. Kdor hoče videti kos naše zgodovine v lepi dramatični obliki, naj predstave ne zamudi.

Novosti iz Primorske.

— **Dr. Brnčič iz Trsta** v Zagreb. Pod tezo razmer se je poslovil od svojih rojakov odvetnik dr. Brnčič. Vsi, ki so ga poznali, ga bodo pogrešali, še toliko bolj pa njegovi sorojaki iz tužne Istre, katerim je iz srca rad pomagal, kadar in kjer je mogel.

— **Učiteljsko v Juliskih Benečih.** Z ozirom na energični nastop ljudstva in njegovih zastopnikov, da naj slovenske otroke poučujejo slovenski učitelji, je kr. italijanska vlada odredila, da se ne smejo premeščati učitelji, dokler ne bo novi sokolski zakon objavljen v uradnem listu. Med tem je pa kr. vlada dala tudi sokolskim skrbnikom primerna navodila, po katerih se naj bi ravnali pri bodočih premeštitvah. Po teh naj se v prvi vrsti upoštevajo prošnje omožnih učiteljev z otroci, ki prosijo, da bi imeli skupno bivališče z možem-učiteljem. Z niti mi pridejo na vrsto učiteljice brez otrok, ki bi rade imele mesto tam, kjer poučuje mož. In tako dalje razdeljuje te učne moči v sedem razredov. K sklepu pa navodila še določajo, da nikdo ne more izprostiti premeštitve, če ni v kraju, kamor je bil prvotno določen, odslužil vsaj dve let.

— **Brezobzirnost Italijanskih vojakov.** V zadnji številki smo poročali, kako in koliko škode so napravili italijanski vojaki po vipavski dolini. Danes pa izvem, da jim to ni bilo dovolj, ampak so poleg tega spravljali v nevarnost tudi življenje odothnih prebivalcev. Pri Matenji vasi so brez opozorila in brez vsake straže z ostrimi naboli obstreljavali glavno cesto. Videli so dva voznika in več pešcev, toda to jih ni motilo. Ko se jim je eden potnikov približal, so mu grozili. Ko jim je pa razložil, da se v grmovju na drugi strani ceste in po vsem hribu nahajajo ljudje, so mu odgovorili, da jih to nič ne briga.

Izpred sodišča.

ŽALITEV PRIČE.

Vpokojeni pol. nadzornik Anton Mikuž je bil obtožen, da je dne 23. dec. 1922 pred okrajnim sodiščem v Ljubljani žalit tovariša pol. nadzornika Dubrovška, češ da je nemur in da se je izrazil, da če pride do Jugoslavije, da on ne bo pod Srbi služil. Daje mu je tudi očital, da je dobil le po njegovem prizadevanju spričevalo od takratnega pol. zdravnika dr. Derča, na podlagi katerega je bil nato vpokojen. Mikuž je nastopil za vse te svoje trditve že pri prvi obravnavi dokaz resnice, katerega je poskušal danes izpeljati. Zasllišani so bili pred vsemi dr. Derč, ki je izjavil, da je res prišel k njemu Dubrovšek v zadevi Mikužev, prošil pa ga je, da naj mu napravi za Mikuža ugodno spričevalo, češ da se mu bo pomagal, ker je imel takrat Mikuž neke službene neprijetnosti. Mikuž je dosegel s to izjavo dr. Derča baš nasprotno, kar je želel. Tudi vse ostale priče nikakor niso mogle utemeljiti Mikuževih očitkov napram Dubrovšku, narkar je bil Mikuž obsojen na 100 Din globe ali, v slučaju neiztljivosti, na 1 teden zopora. Obtožence je še na prvo besedo predsednika: Obtoženec je kriv..., pobegnul iz sove in niti poslušal ni razglasitve sodbe.

CENIKI IN CENE.

Posestnik, trgovec in gostilničar v Kamniku, Franc Jagodič, je prezidaval svoje gostilniške prostore. Še predno pa so bile sobe popolnoma urejene, so hodili že razni gostje in pilil večkrat tudi kar stole. Pri tem pa je pozabil mož nabiti javno cenik jedil in pijač, vsled česar ga je orožništvo tudi ovadilo. Radi tega je bil obsojen v Kamniku na 12 ur zopora in 50 Din globe. V prizivni sodbi je navajal drž. pravdnik, da je to običajen zaporov in da po zakonu mora biti cenik obešen. Če pa za to še ni prostora na zidu, ga mora pa natakarica vidno nositi. Vzklic je bil zavrnjen. — Trgovec Franc Rojc, tudi iz Kamnika, pa je imel smolo, da mu je odnesel ob priliki sražena trgovine, vter vse liste s cenami iz ložbe, cenik v trgovini pa mu je padel za neki žakelj ob steni. Ker mož tega ni pravočasno nadomestil, je bil obsojen na 12 ur zopora in na 50 Din globe. Tudi njegova pritožba je bila zavrnjena. Ker ste bili obe navedeni pritožbi enako nerodno sestavljene in iste pisave, je gotovo, da je napravil oboj umotvora kak zakotni pisac, katerega pa obtoženo, klub pozivu predsednika, nista hotela izdati.

Sokolski Tabor!

Vremensko poročilo.

„Jutranje Novosti.“ — Ljubljana, dne 10. oktobra 1923.

Kral	Čas	Zračni tlak	Zračna temper.	Veter	Oblačno 0 — 10	Padavine mm
Ljubljana	7	765.7	10.8	sev. zap.	obl.	
Ljubljana	14	764.5	16.8	jug	„	
Ljubljana	21	763.9	15.4	„	„	
Zagreb	7	764.3	16.0	sev. zap.	„	1.0
Beograd	7					
Dunaj	7	763.1	14.0	zapač	dež	19.0
Praga	7	761.7	11.0	jugočapač	več obl.	12.0
Inomost	7	766.2	13.0	brezv.	oblačno	6.0

Barometer: nižji

Temperatura nižja

Iz društvenega življenja.

— **Veselični odsek »Bratstva«** v Ljubljani priredi v soboto, dne 13. t. m. ob 8. uri zvečer svojo II. veliko vinsko trgatve v vseh prostorih hotela Lloyd na Sv. Petra cesti. Županov bo župan, ki so ga v nedeljo ponoči odstavili pri Lozariju. Tudi njegovega tajnika bomo imeli zopet priliko videti. Gostilničar obljublja izborno vinsko kapljico in okusna jedila skoro na pol cene. Uzmovitič grozdja vsi vabljani, policaji docela nerabni in za staro šaro.

— **Sokolski odsek »Bratstva«** sporoča, da je še nekaj mest v brezplačnem srbo-hrvatskem tečaju nezasedenih. Zato se sprejema prijave samo še do sobote, 13. t. m. pri gđ. Viki Paušič, Volfova ulica 1-11. — Pouk se bo vršil v šoli na Grabnu, dan in uro otvoritve se objavi v vseh listih.

Dopisi.

— **Iz Metlike** nam poročajo: Včerašnja (dne 7. okt.) sadna razstava, je prav dobro uspela. Razstavljena je bila obila množina jako lepega: namiznega in gospodarskega sadja iz metliške in črnomaljske okolice. Videli smo najlahtnejša jabolka in hruške. Na razstavi se je dejansko pokazalo, kaj se lahko doseže z umno sadno kulturo. — Nekaj dni sem se ponašalo z lepo in praktično električno lučjo. Samo to je škoda, da se ni porabila v ta namen bližnja Kolpa. Res da bi bila vodna centrala več stala kakor sedanje poslopje, kjer stoj gonilni stroj na oglice, ali Kolpa bi dajala dovolj električne energije ne samo za Metliko, temveč tudi za Gradac in Črnomelj in bi imel lahko vsi ti kraji cenejšo luč kakor danes metliško mesto. Kakor se vidi, naši ljudje še ne vedo prav ceniti vodnih sil. — S trgatvijo smo že pričeli. Nekateri vinogradniki so natrgali več ko lansko jesen, drugi pa manj, ker se ni trja po vseh vinogradih enako obnesla. Zadnji čas so vinske cene zelo poskočile in so kupci plačevali boljšo kapljico celo po 24 kron.

Edmond et Jules de Goncourt:

Renée Mauperin.

(Roman.)

(Nadaljevanje.)

Rekel si je, da so mu ukradli ime, da je to vse, da pa to ime nima nobene veljave več, ker ga nosi berač. Toda to modrovanje ni dolgo trajalo: misel tatvine se mu je počasi vračala, ga vedno bolj dražila in žalostila. Ni se mogel več obvladati in odpotoval je.

Ko je izstopil, je bil divji kot bik. Hotel je zadaviti tega g. Mauperina. Ko je bil v Parizu na cestah, pred množico, izložbami, v vrtincu prometa in ropota, je bil prestrašen kot divja zver, ki so jo spustili v sredo cirkusa in ki se ustavi po prvem skoku.

Šel je na sodišče in nagovoril enega črno oblečenih gospodov ki so sloneli v vestibulu ob stebrih. Povedal mu je, kaj se mu je pripetilo. Črni možak mu je rekel, da je rok enega leta potekel in da ni nobene druge možnosti nego pritožiti se na državni svet in mu je dal naslov odvetnika pri državnem svetu in kasacijskem sodišču.

Gosp. de Villacourt je tekkel k odvetniku. Našel je mrzlega, vpludnega možaka z belo kravato, ki

je sedel v zelenem usnjatem naslonjaču in zaspano poslušal vso zadevo. Nič se ni gnilo poslušalcu na obrazu. Ko je g. de Villacourt končal, je mislil, da ga ni poslušal in začel znova svojo povest. Toda odvetnik ga je prekinil z roko rekoč:

— Gospod, mislim, da boste dobili pravdo.

— Kaj, vi samo mislite? Stvar ni gotova?

— Pravda je vedno pravda, je dejal gospod s tako skeptičnim nasmehom, da bi bil g. de Villacourt najrajši odšel. Toda, gospod, vse govori za vas in pripravljen sem, prevzeti vašo zadevo. Samo opozoriti vas moram, da me bo to stalo časa, iskanja po raznih aktih itd. Če želite, da stvar prevzamem, bi me morali nagraditi za to delo... Moj Bog, to ni mnogo, pet do šest sto frankov... Pet sto frankov, če hočete...

— Pet do šest sto frankov? Kako? je dejal g. Villacourt ves rdeč, ukradli so mi ime, in ker nisem čital onega časopisa, kjer mi tat naznanja, da me je okradel, moram plačati pet do šest sto frankov, da mi vrne ime! Gospod — nagnil je glavo — toliko nimam na razpolago.

— Globoko obžalujem, gospod, toda ta formalnost je neobhodno potrebna. Gotovo imate sorodnike, znanke, plemiče, in v takih slučajih solidarnost...

— Gospod, ne poznam nikogar. Imel sem pri prihodu tri sto frankov. Ta površnik sem kupil za pet in štirideset frankov, preden sem stopil k vam, klobuk me je veljal sedem frankov, kjer stanujem, me bo menda vse skupaj veljalo kakih dvajset frankov in pet in dvajset jih rabim za povratek... Če bi mogli z ostankom?

— Obžalujem, gospod...

Gosp. de Villacourt je vzel klobuk in odšel. Pri vratih prednje sobe se je pa obrnil, šel nazaj skozi jedilnico, odprl vrata kabineta in dejal s potrjim glasom, ki ga je skušal brzdati: — Gospod, ali bi mogel dobiti... zastoj... naslov g. Henrija Mauperina, ki se nazivlje de Villacourt?

— Gotovo. Odvetnik je... Našli ga bomo tu... ulica Taitbout, številka 14.

Po tem pogovoru je hitel g. de Villacourt k Henriju Mauperinu.

XXXVI.

Ko je isti večer stopil Denoisel v salon Mauperinovi, je našel nenavadno veselost. Sreča se je čitala na vseh obrazih. Gosp. Mauperinu so se blestele oči od dobre volje. Tudi v izrazu njegove soproge je bilo nekaj kakor olajšava, pri srčna blaženost. Renée se je sukala po salonu in oživljala s svojim živahnim gibanjem vso hišo.

— O, Denoisel... je dejal g. Mauperin.

— Dober dan, g'spud! ga je šaljivo nagovorila Renée.

— Kaj ne prihajate s Henrijem? je vprašala gospa Mauperinova.

— Ni mogel... a pojutrišnjem gotovo pride.

— To je lepo! O, kako je to pipi, da ste prišli danes zvečer, je dejala Renée z glasom, s katerim se zabavajo otroci.

— Lepe stvari smo zvedeli o vas, da, da... je dejal g. Mauperin in mu stisnil roko, a pri tem pomežiknil svoji soprogi.

— Da, le stopite malo sem, Denoisel, mu je dejala gospa Mauperinova. Usedite se in spoveste se mi. Baje so vas videli zadnjič v Bois de Boulogne, v koleseju.

Ustavila se je kot mačka, ki pije mleko.

— Moja žena ej danes imenitne volje, povem vam, Denoisel, je dejal g. Mauperin.

Gospa Mauperinova se je nagnila Denoiselu na uho in mu šepetaje pripovedovala okroglo zgodbo. Čule so se le tu in tam presekane besede iz zadušnih smeh.

— Mama, tak skrivnostni smeh je prepovedan... Denoisel, povedati mi morate zgodbo, ali pa bom tudi jaz začela praviti papanu povesti.

(Dalje sledi.)

JOS. ROJINA

Aleksandrova cesta 3.

Moška in deška konfekcija najmodernejšega kroja! — Sportni kožuhi, zimski raglani, dežni plašči itd. po najnižjih cenah!

Zvezna knjigarna

Marijin trg 8 Ljubljana Marijin trg 8

Zbirke pesmi:

I. Albreht: Slutnje	broš. 6'—	Din	vez. 8'—	Din
J. Glaser: Pohorske poti	6'—	"	8'—	"
Igo Gruden: Narcis	10'—	"	12'—	"
Igo Gruden: Primorske pesmi	10'—	"	12'—	"
Tagore-Gradnik: Vrtnar	20'—	"	23'—	"

Zahtevajte cenik!

MALI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5'—; vsaka nadaljnja beseda 25 para. z davčno vred.

Specijalna mehanična

delavnica za popravo pisalnih in računalnih strojev. L. Baraga, Ljubljana, Selenburgova ul. 6/I

Blazine, žima

morska trava, Peter Kobal — Kranj, Glavni trg, trgovica vseh vrst blazin, žime in morske trave, modroce na peresih. — Specijalna tvrdka za izdelovanje klubgarnitur. — Najnižje cene! — Najsolidnejši izdelki! Zahtevajte oferte in cenike!

Kompanistinja

300.000'— K, koje se intabulira na hišo, se išče za dobro ideočo restavracijo. Naslov: A. V. Dolnji Kraljevec, Medjimurje, pošto ležeče.

40.000 kron kavcije

išče službe inkasatorja, pisarniške moči ali skladiščnika uradni vešč več jezikov. Ponudbe pod „Zanesljiv“ na Clamor, an. zavod, Ljubljana, Selenburgova ulica 4.

Življenja željni

27 letni, trg. nabrožen gosp. poleti z dušo in telom v naročje bogati gospodini ali vdovi, trgovki, gostilničarki. Zunanost in starost postranska stvar. Neanonimne dopise na spr. L. pod „Sladkost življenja“

Posestvo

42 oralov, z zaraščanimi gozdi, ajtami in travniki, 1 uro od postaje z vsem živim in mrtvim inventarjem naprodaj za Din 225.000 v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska c. 12.

Zeiss-trieder

6X z usnjeno taško, se proda, za 550 Din.— Istotam se proda več kanarčkov dobrih pevcev; par 150 Din. Ljubljana, Florjanska ulica 13, l. levo: Zural.

Šivilja

išče dela na dom. Naslov v podružnici „Jutranjih Novosti“ Maribor, Frančiškanska ul. 14

Koliko

stane en mali oglas? Do 20 besed 5 Din, vsaka nadaljnja beseda 25 para, tako si lahko izračunaš sam kaj stane tvoj mali oglas.

Gospodična

poučuje klavir mlajše začetnice Naslov v upravi lista.

Postelja

brez matraca na prodaj. Požar, Krekov trg št. 7 pritrliče.

Lepa prilika

Oprava za jedilnico in spalnico se prodava vedno pomanjkanja prostora. Naslov v upravi lista.

Uradnik

28 let star, s stalno službo ter posredovanjem v vrednosti 1.000.000 Kron se želi seznaniti z mladenco, katera bi imela premoženja do 200.000 K. Le resne ponudbe s sliko pod „Sreča“ na upr. „Jutr. Novosti“.

Restavracija

ob železnici z dnevnim prometom 15 — 25.000 kron se odda v najem onemu, ki odstopi v centru Ljubljane stanovanje vsaj dveh sob in pritlikla. Ponudbe na Realitetno pisarno, Ljubljana, Poljanska c. 12.

Priporočila se

konfekcija, krojačnica za dame in gospode po meri, po najmodernejših žurnalnih, Brata Brunske, Ljubljana, Židovska ulica 5.

Posestvo 68 oralov smrekevega gozda z živino in letno 1.200.000'— K — ugodno plačilo.

Graščina z 3 orali parka v Mariboru, sposobno za tovarno 3.000.000'—K.

Gostilna z mesarijo, potem gostilna v Mariboru. od 3 do 175 oralov tudi z vilami.

Posestva Zaga venecianka s posestvom, bogat lesni kraj.

Vila enodružinska, takoj prosta 2.000.000'—K

Graščina z žago, elektriko, velik inventar, luksuz, 5.500.000'— K ter 26 oralov posestva se proda.

Kompanijona z restavracijo 300 do 500.000'—K dober zaslužek za takoj se išče.

Pisarna ZAGORSKI, Maribor, Barvarska ul.

Pohišstvo

kompletna spalnica in obednica popolnoma novo, se po ugodni ceni prodaja. Naslov v upr. l.

Vila

enonadstropna, 1000 m² vrta, takoj prosto stanovanje, 15 min. od pošte naprodaj za 250.000 Din v Realitetni pisarni, Ljubljana, Poljanska c. 12.

Fotografski aparat

trdke »Doppel Anastigmat Le-nar«, velikost 8X12, dobro ohranjen se prodaja po ugodni ceni. Naslov v upravi lista.

Brzo - brzo

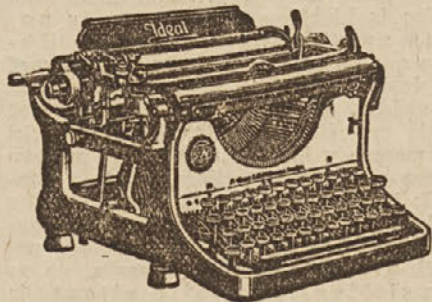
na vlak v Celje v veletrgovino P. Stermecki, kjer kupite letos

sukno

za moške in volneno za ženske obleke, parhent, belo, pisano in rujavno platno, kakor tudi vso drugo manufakturno robo po čudovito nizkih cenah. V lastnem interesu se vsakemu priporoča, da enkrat poskusi kupiti v veletrgovini

R. STERMECKI, CELJE.

Trgovci engros - cene.

Najpopolnejši pisalni stroj sedanjosti!

Tudi na obroke!

The Rex Co., Ljubljana

Telf. 268 int. Ustanovljeno 1906. Gradišče 10.

Zahtevajte ponudbe.

Sodni in železniški zdravnik**Dr. Leo Trauner**

ordinira za kirurgijo, porodništvo, ženske in notranje bolezni

zopet redno od 8.-9. in od 14.-18.

Ljubljana, VII (Šiška), Celovška cesta št. 28.

Telefon 273.

Kupujem po najvišjih cenah**stare umetne zobe**

Karnar, Hotel Tratnik. Sv. Petra cesta, soba št. 1.

„Vesna“ Brata Pohlin i. dr

tvornica vlasnic, kljukic, rinčic za čevlje, kovinastih gumbov i. t. d.

Ljubljana I., poštni predal št. 126.

Sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini izvršujejo.

Zahtevajte vzorce in cenik. Pri večjih naročilih popust.

PUH IN PERJE

vedno v zalogi pri trdki

R. Miklauc, Ljubljana.**Toploška**

tovarna pločevinastih škafelj

J. Pleško

Ljubljana

Karlovska cesta št. 2

Izšla je

„Splošna knjižnica“

v založbi

Zvezne tiskarne in knjigarne v Ljubljani.

Št. 4702/23

Okrajno glavarstvo v Kranju dne 2. oktobra 1923.

Razglas.

Lov krajevne občine Staraloka se bode oddal v zakup na javni dražbi v četrtek dne 29. novembra 1923 ob 10. uri na uradnem dnevu v Škofjiloki v pisarni občinskega urada od dne 1. januarja 1924. do 31. decembra 1929. l.

Zakupne in dražbene pogoje se more vpogledati pri podpisanem okrajnem glavarstvu med navadnimi uradnimi urami.

Okrajni glavar: Znidarčič, l. r.

Gamaufovo umetno gnojilo za cvetlice

je izborno učinkovito sredstvo, katero omogoči rastlini do izredno bujnega razvoja in vzbudi v cvetu mnogo intenzivnejšo nianso barve. Cena zavojčku Din 3'—. Razpošilja društvo

„Vrtnarska šola“ v Kranju.

Stalna zaloga: Herzmansky, Korsika, Urbanic in drogerija „Adria“.

SINGER ŠIVALNI STROJI

Na celem svetu znani kot najboljši.

Podružnice in zastopstva v vseh mestih.

LJUBLJANA, Selenburgova ul. 3.

Centrala za državo S. R. S. ZAGREB, Maruličeva ulica broj 5, II. kat.

Oglejte si

v izložbah oblačilne industrije

A. KUNC, Ljubljana, Gosposka ul. 7**najnovejše raglane**

njih nedosežen lepi kraj in nizke cene pri izvrstnem blagu!

Otvoritev stare trgovine z usnjem.

Čast mi je naznaniti, da je mnogoletna stara trgovina z usnjem

K. SEUNIG

v Prešernovi ulici št. 14.

Na podlagi 12-letne prakse, ko sem vodila trgovino svojega soproga, bom skušala slav. občinstvo zadovoljiti z vsem v mojo stroko spadajočim blagom, kakor tudi z vsemi čevljar-skimi potrebščinami. Cenjene gg. odjemalce pa prosim istega zaupanja, ki so ga izkazovali mojemu blagopokoj. soprogu.

Dobro blago!

Jelka Seunig

Nizke cene!